

4. อาจปลูกผักที่มีฤทธิ์ในการป้องกันแมลงศัตรูในธรรมชาติร่วมกับผักในชนิดอื่นๆ เพื่อป้องกันในการถูกทำลายจากแมลงเหล่านั้น

ตอนที่ 5 กระบวนการถ่ายทอดความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

การถ่ายทอดสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น ในการสืบทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่น การค้นหาสิ่งที่เลือนหายในสังคมปัจจุบัน เติบโตในสิ่งที่ถูกลืมและคิดว่ามันหมดคุณค่า ผู้บริหารเองเป็นคนที่สัมผัสกับท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด หลายครั้งที่ต้องยึดความอดทน และคิดอยู่เสมอว่าต้องทำให้ได้ในสิ่งที่ถูกต้อง การมีส่วนร่วมของชาวบ้านมีความสำคัญในการใกล้ชิด ความคุ้นเคยและเข้าใจปัญหาเป็นอย่างดี ให้มีการเพิ่มขีดความสามารถของคนในชุมชนโดยมีการริเริ่ม และตัดสินใจด้วยตัวของเขาเอง สิ่งนี้จะเป็นความต้องการ และเป็นคำถามในการติดตามผลงาน เพื่อฝึกทักษะ การประสานงาน การนำเสนอ และทดลองทำจริงจากกิจกรรมมาถอดความรู้ที่ได้ว่าเกิดการเรียนรู้แค่ไหน จะพัฒนาต่อไปอย่างไร ดังนั้นต้องมีการทบทวนถึงความก้าวหน้าในแต่ละงานว่าทำอะไรไปแล้วบ้าง ทำให้เกิดการเรียนรู้ของใคร ในเรื่องอะไร เกิดความคุ้มค่า ความถูกต้อง น่าเชื่อถือ ประโยชน์การแก้ไขปัญหา การสร้างความเข้มแข็งการมีส่วนร่วม ความภูมิใจในความสำเร็จ แต่ทุกอย่างจะต้องมองเบื้องหลังในความสำเร็จที่ได้รับ บุคลากร(คน) ปัญหา บทประมาณ วิธีการ การทดลองตรวจสอบ ทบทวนการวางแผน ซึ่งเป็นหัวใจที่อยู่เบื้องหลังจากใจที่หล่อหลอมด้วยความบริสุทธิ์ สุดท้ายแล้วจะทำอะไรต่อไป มีกิจกรรมที่คิดไว้ทำต่อหรือยัง วางแผนงานจะทำอะไร ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สุดท้ายจะขยายความรู้ได้อย่างไร

กระบวนการถ่ายทอดความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ของตำบลต้นธงเกี่ยวกับเรื่องผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองนั้น เริ่มจากการเปิดเวทีในการรวมทีมนักวิจัยและได้มีมติในการลงพื้นที่ ทางคณะวิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลจำนวน 11 ครั้ง มีความหลากหลายเป็นผลสำเร็จของทางคณะในระดับหนึ่ง การเพิ่มเติมข้อมูลและรับฟังข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะต้องเรียนรู้กันอีกหลายครั้งกระบวนการที่ขาดหายไปยังหาคำตอบไม่ได้ แต่ความพยายามความมุ่งมั่นความสนใจ และกระเจงเงาะคงจะช่วยให้กระจ่างเป็นผลสืบทอดต่อไป เวทีที่ลงเก็บข้อมูลและการสรุปผลขึ้นจากการลงพื้นที่มีดังนี้

บ้านใหม่สันมะนะ เป็นเวทีแรกที่คาดไม่ถึงที่มีผู้ร่วมกิจกรรมมาก จุดเด่นที่น่าสนใจ การแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องผักแต่ละพื้นที่ การนำผักมาแลกเปลี่ยน การแนะนำผักพื้นบ้านหายากแก่เด็กนักเรียน และสูตรอาหารพื้นเมืองที่เด็กรุ่นใหม่ไม่รู้จักทั้ง ๆ ที่มีมานาน ได้ชิมรสแล้วดีใจ แม้กระทั่งอาหารที่นักวิจัยหลายคนไม่ได้รับประทานมานานแล้วทำให้เกิดคุณค่า การออกพื้นที่เด็กได้เรียนรู้ตลอดเส้นทางทั้งประวัติศาสตร์ และพืชผักพื้นบ้าน พืชผักเศรษฐกิจ เป็นการเรียนรู้ที่สัมผัสได้จริง ๆ

บ้านพันตาเกิน เป็นเวทีที่ได้รับวิธีการขยายพันธุ์พืชผักพื้นบ้าน การแนะนำชนิดผักพื้นบ้านแก่เด็กเยาวชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตัวต่อตัว ผักที่เด็กเตรียมตัวมาจากบ้านเพื่อสอบถามคุณค่าของชนิดผัก การให้ความรู้จากวิทยากรที่เชิญมา และการเสนอแนะการเรียนรู้สู่โรงเรียนเพื่อเป็นหลักสูตรท้องถิ่น มีนักวิจัยเพิ่ม

จากการขยายผลและความอยากรู้ของผู้ใกล้เคียง ส่วนสูตรอาหารมีความหลากหลายและภาษาที่ใช้เรียกแตกต่างจากที่อื่น เป็นบางอย่าง เด็กมีส่วนร่วมในการแยกผัก ถ้างผัก หั่นผัก และปรุงอาหารด้วย นักวิจัยเองก็สร้างกระบวนการเรียนการสอนแบบพื้นบ้านโดยแนะนำตามขอบรั้ว และบริเวณที่เพาะปลูก

บ้านริมกวัง เป็นเวทีแลกเปลี่ยน และแนะนำให้รู้จักผักพื้นบ้าน อาหารพื้นเมืองที่เป็นยารักษา และเป็นยาสมุนไพร การทำแบบสอบถามเครื่องมือที่ทราบความต้องการ เช่นการแบ่งกลุ่มเพื่อเสวนาเรียนรู้ระหว่างนักวิจัยกับเด็กที่ร่วมกิจกรรม และยังมีการรายงานผลที่ให้คุณคนนำเสนอเพื่อถ่ายทอดทั้งนักวิจัยและครูผู้ร่วมกิจกรรม ยังมีสิ่งที่ได้รับรู้ในประวัติของบุคคลที่เป็นแบบอย่างในการสร้างฐานะด้วยการทำผักสวนครัวเลี้ยงตัวเองได้ อาหารพื้นเมืองก็เป็นสูตรอีกอย่างหนึ่งที่มีรสชาติอร่อยและยังมีการใช้เสียงตามสายถ่ายทอดให้ผู้ที่อยู่ทางบ้านได้รับข่าวสารด้วย นอกจากนี้ยังมีการอ่านคร่าวๆ ที่คนดั้งเดิมใช้เป็นสื่อภาษาในการกิน และเป็นสูตรแบบเก่าโดยแท้

บ้านป่อแฮ้ว จากการเสนอแนะการแบ่งกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนระหว่างนักวิจัยกับเด็กนักเรียน เวทีนี้ได้ดำเนินการจัดแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งเป็นรูปแบบใกล้ชิดในการสนทนา และเจ้าภาพได้ใช้เวทีในการเล่าถึงประสบการณ์ของตัวเองในการรักษาโรคประจำตัว คือเบาหวาน โดยกินผักให้เป็นประจำ น้ำตาลในเลือดลดลง การเรียนรู้ในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ แบบผสมผสานที่ไม่ให้เสียเนื้อที่ การยกทรงแปลงผัก เลี้ยงปลา การขยายพันธุ์ปลาโดยวิธีผสมเทียม ทำให้ได้รับความรู้ใหม่ๆ

บ้านสันตันธงหมู่ 1 การลงพื้นที่ครั้งนี้ก็เหมือนทุกครั้ง แต่ในส่วนที่สังเกตเห็นได้ชัด คือ ผลจากการเรียนรู้จากเวทีอื่น ทำให้คุณครูได้ใช้ผลของการเรียนรู้ นำเข้ามาใช้ เด็กมีการบันทึก และสอบถามผู้ปกครอง ญาติ พี่น้องที่เป็นวิธีการเรียนรู้ที่นำมาเสนอ และนักวิจัยได้พาเด็กนักเรียนเข้าไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในหมู่บ้านคือ “เขื่อนสมุนไพรบ้านสันตันธง” ก็เป็นการเพิ่มการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ที่เปรียบเทียบได้ เด็กนักเรียนตั้งคำถามเพื่อเสนอผู้ใหญ่

บ้านสันตันธงหมู่ 2 มีผู้สนใจหน้าใหม่หลายท่านร่วมกิจกรรมหลายท่านหายไป แต่นักวิจัยที่ได้เตรียมตัวในการนำเอาสิ่งที่ทำการบ้านมาเล่าสู่กันฟัง โดยเฉพาะเรื่องสมุนไพร ตำรายาพื้นบ้าน การทำอาหารพื้นเมืองวันนี้ทางกลุ่มแม่บ้านผู้นำหลายท่านได้โชว์ฝีมือ โดยใช้พืชผักที่หาในหมู่บ้านนำมาประกอบอาหาร และการให้เด็กนักเรียนได้ร่วมทำอาหารเพื่อเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน สิ่งที่นักวิจัยนำเสนอแผนครั้งหน้าควรมีการดูและศึกษาสถานที่จริง จะได้นำเอาไปปฏิบัติในพื้นที่ตนเองได้

บ้านปาลดอง การเรียนรู้ นอกจากผักพื้นบ้านแล้ว อาหารพื้นเมืองบางอย่างที่ทางนักวิจัยได้ใช้ภูมิปัญญาในการปรุง และใช้พืชผักที่มีอยู่ในชุมชนนำมาเป็นอาหารที่มีรสชาติที่อร่อย และมีคุณค่าทางยา สมุนไพร รับประทานแล้วมีความรู้สึกดีเหมือนได้กินอาหารที่มียาไปด้วย ข้าวโพดเหนียว บวบงู ยอดฟักทอง ฟักทอง ผักเชียงดา ทำลักษณะแ่งเฉียง

บ้านจักรคำมุก การลงพื้นที่ครั้งนี้ก็เป็นไปตามข้อเสนอแนะในการศึกษาสถานที่จริง และปฏิบัติให้เห็น ในการปลูกผักแวง และการเก็บผักแวง สิ่งที่ได้เรียนรู้การทำโรนาคั่วแต่ก่อนจะออกปะปลายในนาข้าว ปัจจุบันมาทำเป็นโรนาคั่วแวงโดยเฉพาะ เป็นรายได้ที่ดี มีเวทีแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ การ

ขยายพันธุ์ และวิธีทำอาหารตัวอย่างเช่นแกงผักแว่น ในสูตรต้องนำผักมาหั่นเพื่อให้น้ำออกเพิ่มความหวาน กลมกล่อมด้วย

บ้านสันมะนะ ถือว่ามีคนร่วมมากเป็นพิเศษ ซึ่งทางโครงการได้เชิญวิทยากรมาบรรยายในเรื่องการทำนา และการทำเกษตรผสมผสานแบบพอเพียง และยังให้เด็กนักเรียนเขียนเรียงความตามความรู้สึกในการร่วมโครงการตั้งแต่เริ่มแรก ได้พบในสิ่งที่ประทับใจ ได้ความรู้จากผู้รู้ ความคาดหวังที่จะมีโอกาสข้างหน้าได้เรียนรู้เพิ่มเติม และจะหันมากินผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองที่มีประโยชน์ คณะครูที่ร่วมโครงการทำหลักสูตรเพื่อนำมาเป็นการสอนในช่วงชั้นเรียน ซึ่งทางท้องถิ่นได้ตอบสนองเป็นที่น่าชื่นชม

บ้านสันมหาพน นักวิจัยสามารถทำข้อมูลมาแล้วสู่การฟัง เช่น ผักเป็นอาหาร ผักเป็นยารักษาโรค ผักป้องกันโรค และยังนำนักเรียนเข้าไปศึกษาในโรงเรียนเทศบาลจอมเทวีที่อยู่ติดกับบ้านสันมหาพน จริง ๆ แล้วบ้านสันมหาพนเป็นชุมชนบริวารวัดจอมเทวีที่เป็นประวัติศาสตร์ การเรียนรู้วิถีเดิมของคนในพื้นที่มีการปลูกฝังมานาน แต่กลุ่มใหม่ที่เกิดจากบ้านจัดสรรก็เป็นชุมชนที่ค่อนข้างเข้าใจอยาก สำหรับคนในพื้นที่เดิมต้องมีการปรับตัว ถึงแม้ว่าในช่วงที่ผ่านมาการร่วมกิจกรรมค่อนข้างมีน้อยมาก สุดท้ายแล้วความต้องการที่ต้องการเรียนรู้ในชุมชนยังมีอยู่ และได้รับความสนใจอยู่ดี

บ้านศรี้อย มีวัดที่เก่าแก่ พันกว่าปี เป็นแหล่งเรียนรู้ ศูนย์กลางวัฒนธรรม แต่มีความแตกต่างทางด้านความคิดจึงทำให้ ความร่วมมือมีน้อย การใช้เวทีแห่งนี้เป็นเวทีสรุปและขยายเครือข่าย การเปิดตลาดนัดผักพื้นบ้านไม่ประสบความสำเร็จ แต่ก็ถือได้ว่าได้เรียนรู้ในลักษณะใช้เป็นเวทีกลางสำหรับกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมในระดับตำบลเท่านั้น

การจัดเวทีแต่ละพื้นที่ทำให้นักวิจัย และผู้เข้าร่วมได้ร่วมเรียนรู้เรื่องผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองที่หลากหลายมากขึ้น มีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนภูมิปัญญา ไม่ว่า เรื่องผักพื้นบ้าน อาหารประเภทต่าง ๆ ทั้งจากการพูดคุยแลกเปลี่ยน การสาธิตการทำอาหารพื้นบ้าน และการพาไปชมในสถานที่จริง เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในแต่ละชุมชน

ด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง ได้นำข้อมูลจากเวทีและรวบรวมจากชุมชนมาปรับเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรอยู่ 3 ส่วน และเน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ ดังนี้

- 1) ผักพื้นบ้าน อาหารละอ่อน ให้เด็กทานอาหารที่เป็นผักพื้นบ้าน ที่เด็กสามารถรับประทานได้
- 2) ผักพื้นบ้านในชุมชนของฉัน เรียนรู้ถึงคุณค่า ประโยชน์ และสอแตรกในรายวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 3) ผักพื้นบ้านที่ฉันรู้จักเรื้อยารักษาโรค และการนำผักพื้นบ้านประกอบอาหาร ทำห้เด็ก รู้จักเลือกรู้ขั้นตอนการทำ สามารถใช้เครื่องมือเป็น และรู้จักการทำงานเป็น

สิ่งเหล่านี้เป็นการเริ่มต้นในกระบวนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในเขตตำบลต้นธงทั้ง 5 โรงเรียน เพื่อจะเป็นการพัฒนาสู่กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้/พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้กับเด็กเยาวชน และผู้ที่สนใจได้เข้าเรียนรู้อีกหลายแห่ง และมีการเชื่อมโยงกับหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ในประเด็นอื่น ๆ เช่น การจัดการภายในชุมชน ขยะ/สิ่งแวดล้อม และด้านอาชีพ

เป็นต้น จากกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนเกิดความตระหนัก ให้ให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหาาร่วมกัน

หลายท้องถิ่นที่ยังไม่ได้คิดในกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน จะเจอปัญหาความขัดแย้ง แบ่งฝ่าย เนื่องจากชาวบ้านไม่เข้าใจ จะสังเกตเห็นได้จากกิจกรรมการประชุมที่มีขึ้นในแต่ครั้ง ในหมู่บ้านหรือชุมชน มักจะเจอปัญหาความร่วมมือ การมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็นรับรู้ จะไม่ได้รับการตอบสนอง จากชาวบ้านเท่าที่ควร จะมีก็น้อยคนที่สนใจ การเริ่มต้นที่ดีการสร้าง ความเข้าใจหากมีการอบรม ประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นบ่อย ๆ การหาผู้นำหรือผู้ที่สนใจจริงๆ(หัวใจ) ในชุมชนคอยเคาะเพื่อการเรียนรู้และ รู้จักตัวเองมากขึ้นจะเป็นการช่วยเหลือให้การพัฒนารุดหน้าไปได้อย่างมีประสิทธิภาพก็มีสิ่งที่ผู้บริหาร อยากจะเล่าในกระบวนการพัฒนาในเรื่องของความคิดเพื่อการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ อย่างน้อยต้องมี ต้นทุนของสังคมในชุมชน ความร่วมมือโดยการให้ความสำคัญกับชาวบ้านมาก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อที่จะ ได้เตรียมแผนการดำเนินงานและค้นหาสิ่งที่ต้องการที่ผ่านกระบวนการประชาคมอย่างถูกต้อง

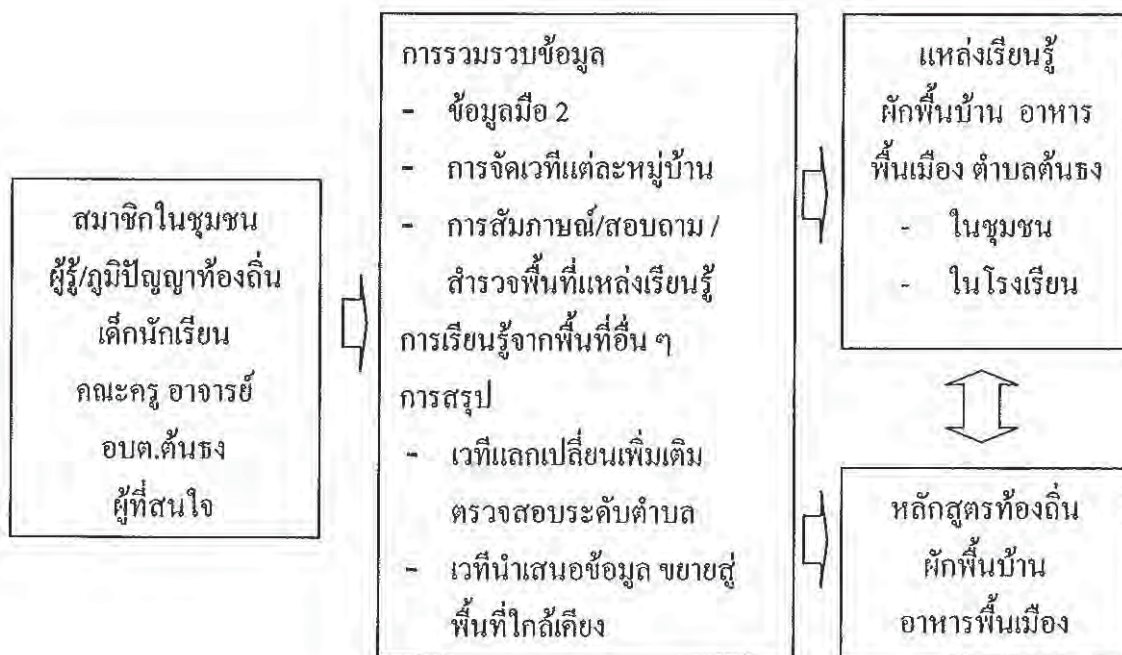
งานวิจัยท้องถิ่นบางอย่างมีส่วนที่ทำให้ท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้นำที่จะดำเนินการพัฒนา บริบทของ ท้องถิ่นจำเป็นต้องทำความเข้าใจในเรื่องของสถานภาพและอำนาจหน้าที่ในปัจจุบันที่มีการถ่ายโอนมา และ สถานการณ์สังคม นโยบายอันเป็นเงื่อนไขและข้อจำกัดในการทำงาน สภาพปัญหาท้องถิ่น ปัญหาสังคมและ บทบาทของท้องถิ่นจะทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าส่งเสริมและสร้างงานพัฒนาในบริบทของท้องถิ่นได้ อย่างมีทิศทางและแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

การสัมผัสงานวิจัยท้องถิ่นร่วมกับทางสถาบันวิจัยหรือศูนย์ โดยการสนับสนุนจาก สกว.และ สสส. สิ่งที่มีอันดับแรกในการทำงาน คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม สอง การกล้าแสดงออกถึงความเป็นอยู่ของ ชุมชนเอง และสาม ทำให้เกิดความสามัคคี หรือการรวมกลุ่ม จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ส่วนมากน้อยครั้งที่จะได้สัมผัสจริง กิจกรรมขององค์กรท้องถิ่นหรือภาครัฐที่ร่วมกิจกรรม จะเป็นกิจกรรม เชิงวิชาการ หรือไม่ก็เป็นรูปแบบที่ปิดกรอบไว้ ซึ่งขัดต่อการพัฒนา และการตัดสินใจ ยึดเอาผู้นำเป็นเกณฑ์ กำหนดทิศทาง ปิดหูปิดตาปิดปาก ทำงานแบบเก่า

“วัวเกะคา ม้าดำปาง ขุนนางเชียงใหม่ ครูใหญ่แม่ฮ่องสอน” นี่ก็เอาความเป็นจริงก็แล้วกัน งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นทำให้ได้สัมผัสความเป็นกันเองของชุมชน ความรู้สึกนึกคิด ความเป็นอยู่ที่ชุมชน ได้ถ่ายทอดออกมา ท้องถิ่นเป็นเพียงผู้จุดประเด็นขึ้นมา โดยใช้ฐานงานวิจัยท้องถิ่นโดยเน้นกระบวนการ เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนได้แสดงออกด้วยตนเอง ทั้งด้านการสร้างจิตสำนึก การถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาของท้องถิ่น และท้องถิ่นเองก็ต้องรับรู้รับทราบความ เป็นอยู่ของชุมชนด้วย การได้รับข้อมูล ไม่ว่า เป็นข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาความต้องการของชุมชน ทำให้ท้องถิ่นได้แนวทางในการปฏิบัติให้สอดคล้อง กับศักยภาพ ความต้องการของชุมชนมากขึ้น ซึ่งเป็นการเอื้อประ โยชน์ต่อการทำงานเข้าไปช่วยเหลือ เพราะว่าข้อมูลที่แท้จริงของชุมชน นอกจากข้อมูลแล้วก็ยังได้รับความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ เกิดการ รวมกลุ่ม การเอื้ออาทร และการแบ่งปันระหว่างกันมากขึ้น และยังทำให้คนทำงานได้มองเห็นภาพรวมและ ปรับแนวคิดในการทำงาน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับชุมชน จะเห็นได้ว่าท้องถิ่นที่มีความ

สนใจ และ มีการปรับแนวคิดในการพัฒนาโดยการเชื่อมโยงเอาคนในชุมชนเข้ามามีการมีส่วนร่วมเสนอความคิด ร่วมตัดสินใจ รับทราบข้อมูลแล้วลงปฏิบัติร่วมกันชุมชนหรือหมู่บ้านแห่งนั้นจะเกิดความเข้มแข็งได้ในที่สุด (ลูกหลง:นิตยสารหมายเหตุศรีอยุธยา,2549)

แผนผังสรุปกระบวนการโครงการ

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมใน โครงการผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง ตำบลคันธงที่ เริ่มดำเนินช่วงระยะ สองปีที่ผ่านมา ทีมคณะวิจัยได้ปฏิบัติงานดำเนินกิจกรรมที่ทำให้ชุมชนเกิดเครือข่ายที่ เห็นความสำคัญในเรื่องผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองอย่างเห็น ได้ชัด แหล่งข้อมูลองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่คณะ นักวิจัยตลอดถึงนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้ มีการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากของจริงในการลงพื้นที่ ทั้ง 11 หมู่บ้านโดยที่ทุกคนมีความเข้าใจในแนวทางที่ได้ร่วมคิดร่วมปฏิบัติในการเก็บข้อมูล ชนิดผักพื้นบ้านที่ หายากไม่เคยรู้จักหรือรู้จักแต่ไม่เคยรับประทานเป็นสิ่งที่ได้เรียนรู้ รายการอาหารที่ทางแม่บ้านแต่ละชุมชน ได้มาร่วมทำสูตรแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกันและคล้ายคลึงทำให้เกิดกระบวนการถ่ายทอดความคิด แนะนำในสิ่งที่ เป็นประโยชน์และผลที่เกิดขึ้นเอง คือ ความสามัคคี ความเป็นมาหรือเรื่องราวที่เป็นต้นกำเนิดของแหล่ง ผลิตทางด้านความคิด ทางกระบวนการทางวัฒนธรรมแบ่งปัน การลงพื้นที่แต่ละครั้งมักมีอุปสรรคปัญหาใน เรื่องสภาพทางด้านธรรมชาติ มีฝนตกแทบทุกครั้งที่ตั้งพื้นที่ แต่ทางคณะวิจัยก็ไม่มีใครย่อท้อหรือบ่นให้ฟัง ทุกคนมีความสัมพันธ์ในการดำรงชีวิจากสภาพอดีตสู่ปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

กระบวนการอีกอย่างที่สร้างรากเหง้าฐานที่เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกต่อเด็กและเยาวชนในการรู้จัก ชนิดของผัก ได้สัมผัส ได้ชิมรสชาติ ได้ลงมือทำด้วยตนเองเป็นเป้าหมายที่ทางคณะ โครงการคิดและทำได้ โดยความร่วมมือจาก คณะคุณครู ผู้บริหารโรงเรียน 5 โรงเรียนในระดับประถมและเยาวชน นักเรียนมัธยม โรงเรียนสวนบุญโญปถัมภ์ลำพูน ที่ได้มาร่วมในระยะหลัง โดยไม่ขาด การมีเครือข่ายที่มีความสนใจ และ หลักการที่ตั้งใจในการฟื้นฟู หาแหล่งผลิตเป็นต้นทุน – ผลได้ ทำให้คุณลักษณะของการดำเนินงานสู่ เป้าหมายได้ในระดับหนึ่งการผสมผสานแนวคิดที่หลากหลายของนักวิจัยตลอดที่ปรึกษาและวิทยากรที่เชิญ มาเพิ่มความรู้ในเวทีทุกครั้งเป็นประโยชน์และเกิดความเชื่อถือ เป็นแนวคิดที่มีการตั้งคำถามสืบเนื่อง การ ถ่ายทอดจากนักเรียน ผู้ครอบครัวที่บ้าน จากบ้านสู่เพื่อนบ้าน และจากหมู่บ้านสู่หมู่บ้าน เป็นความคิดใน ระดับตำบลที่ได้ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การสรุปโครงการผัก พื้นบ้านอาหารพื้นเมือง สู่กระบวนการเรียนรู้ตำบลคันธง อย่างมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่น โดยได้ศึกษา และวิจัยตั้งแต่เดือนเมษายน 2547 - เดือนสิงหาคม 2549 ซึ่งจะได้สรุปผลทั้งสามระยะของการวิจัยโดยเสนอ ผลวิเคราะห์การปฏิบัติ ตามขั้นตอนการปฏิบัติ ผลของการกระทบที่เกิดขึ้น สิ่งที่เฝ้าต่อกิจกรรมการ ปรับเปลี่ยนปัญหาอุปสรรคต่อการทำงานลงพื้นที่และข้อเสนอแนะตามลำดับต่อไป

จากการปฏิบัติงานตามโครงการวิจัยที่ผ่านมาโดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแหล่งผลิตคุณค่า และภูมิปัญญาท้องถิ่นของผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองในการดำรงชีวิต และ 2) เพื่อศึกษากระบวนการ ถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นและเราจะสร้างกระบวนการเรียนรู้ ผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองอย่างมี ส่วนร่วมในชุมชนได้อย่างไร กระบวนการผลิต

เป้าหมายการดำเนินโครงการ แหล่งผลิตผักพื้นบ้านและอาหารพื้นเมือง ภูมิปัญญาที่สืบทอดมาหลายชั่วคนที่ทั่วพื้นที่ บางครั้งการประทุของปัญหาเป็นสิ่งที่มีการแก้ไข ระยะเริ่มต้นโครงการมีสิ่งที่ยังการจรรูปแบบที่มีการดำเนินเรื่อง การสร้างความเข้าใจในสิ่งที่ทุกคนต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่จุดเริ่มต้นโครงการเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะทุกคนมีเป้าหมาย แต่การดำเนินกิจกรรมต้องมีทีมที่เข้มแข็ง และสามารถสอดคล้องกับความต้องการด้วย จากการบอกเล่าจากนักวิจัย ตามเวทีทุกครั้งทีลงพื้นที่ก็เป็นการสะท้อนปัญหา การทวงคืนในสิ่งที่สูญหายหรือ ถูกทำลายโดยความไม่เข้าใจ หรือไม่รับทราบถึงวัฒนธรรมการกินการอยู่อย่างสม่ำเสมอ ตำบลต้นธงถึงแม้จะเป็นที่ราบลุ่ม แต่การเกษตรเป็นหัวใจสำคัญที่คนส่วนใหญ่ใช้ทำมาหากินดำรงชีพ และสิ่งอื่นใดก็ตามหากไม่มีการศึกษาเล่าเรียนหรือถ่ายทอดจากผู้รู้ ความรู้ภูมิปัญญาที่มีคุณค่าก็ไม่ได้เกิดประโยชน์ต่อคนได้ แนวคิดการสร้างกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม กระบวนการผลิต ตั้งแต่การปลูก แหล่งปลูก ชนิดของพืช การขยายพันธุ์ที่มีหลากหลาย ตลอดจนการบำรุงรักษา คุณประโยชน์ของผักพื้นบ้านแต่ละชนิด และประการสุดท้ายจะถ่ายทอดความรู้เรื่องผักพื้นบ้าน อาหารพื้นเมืองสู่ชุมชน

[พื้นที่ตำบลต้นธง ถือว่าเป็นแหล่งอาหารสำคัญของจังหวัดลำพูน โดยเฉพาะเรื่องผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง จากการทำโครงการวิจัยพบผักพื้นบ้านหลากหลายชนิดในแต่ละชุมชน พืชบางชนิดบางชุมชนไม่รู้จัก แต่การได้มาแลกเปลี่ยนกันทำให้รู้คุณค่า รู้ประโยชน์ และการใช้ประโยชน์จากพืชผักชนิดนั้นมากขึ้น นอกจากนี้ได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง จากเดิมไม่ค่อยมีคนรู้จัก ทำให้สมาชิกในชุมชนเรียนรู้และให้ความสำคัญมากขึ้น ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้ที่สนใจแล้ว ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียน มีการเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนให้กับเด็กนักเรียนมากขึ้น

ด้านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ จากผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้านจากการเข้าร่วมเวทีเสวนาตามหมู่บ้านต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันทั้งจากผู้ใหญ่ด้วยกัน และจากผู้ใหญ่สู่เด็กเยาวชน เป็นต้น รวมทั้งการถ่ายทอดวิทยุชุมชนตำบลต้นธง เพื่อให้ผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมเวทีได้รับรู้ข้อมูลการเสวนาร่วมกัน นอกจากนี้ทางโรงเรียนนำข้อมูลที่ได้นำไปจัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน และเชื่อมกับผู้รู้ในชุมชนเพื่อร่วมถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กนักเรียน เช่น เรื่องผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการทำแปลงทดลองในโรงเรียน เป็นต้น

ผลการวิจัยเปรียบเทียบแนวคิดที่มีความสอดคล้อง

งานวิจัยโครงการผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง สู่กระบวนการเรียนรู้ตำบลต้นธงเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันความเป็นอยู่ในสังคม จากสถานการณ์ในปัจจุบัน ความหมายของ “เศรษฐกิจพอเพียง” มีความจำเป็น ปัญหาความยากจนที่พยายามแก้ไข ต้องให้ความสำคัญในเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นปรัชญาที่เป็นแนวคิดตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ทรงห่วงประชาชนชาวไทย ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ ทางเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากพระราชดำรัส ซึ่งพระราชทานแก่คณะผู้แทนสมาคม องค์การเกี่ยวกับศาสนาครูนักเรียนโรงเรียนต่างๆ นักศึกษามหาวิทยาลัยในโอกาส

เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 4 ธันวาคม 2517 ดังความตอนหนึ่งว่า

“...คนอื่นจะว่าอย่างไร ก็ช่างเขาจะว่าเมืองไทยล้าสมัยว่าเมืองไทยเชย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่มีสมัยใหม่ แต่ไร พอมียพอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพอกิน มีความสงบและทำงาน ตั้งจิตอธิษฐานตั้งปณิธาน ในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ว่ามีความพอกิน มีความสงบเปรียบเทียบกับ ประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักษา ความพอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้ ประเทศต่างๆ ในโลกนี้กำลังตก กำลังแย่ กำลังยุ่ง เพราะแสวงหาความยิ่งยวด ทั้งในอำนาจ ทั้งในความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ทางอุตสาหกรรม ทางลัทธิ ฉะนั้น ถ้าทุกท่านซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความคิดและมีอิทธิพล มีพลังที่จะทำให้อื่นซึ่งมีความคิดเหมือนกัน ช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดีกินดีพอสมควร ขอบ้าพอดู พอกินพอกิน มีความสงบ ไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไปได้ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวร ที่จะมีคุณค่าอยู่ตลอดกาล...” จะเห็นได้ว่า กระแสพระราชดำรัสทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต วันพฤหัสบดี ที่ 4 ธันวาคม 2540 ดังความว่า ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า “...การจะเป็นเช่นนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอกินพอกิน แบบพอกินพอกินนั้น หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้...” ให้มีพอกินพอกินกับตัวเอง อันนี้ก็เคยบอกว่าการพอกินพอกินไม่ได้ หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอกินพอกินพอสมควร บางสิ่ง บางอย่างผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้ แต่ขาย ในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนักท่านนักเศรษฐกิจต่าง ๆ ก็มาบอกว่าล้าสมัยคนอื่นเขาต้อง มีการเศรษฐกิจ ที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้าไม่ใช่เศรษฐกิจความพอกินเพียง เลย์รู้สึกละไม่ว่าแต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่า ผลิตให้พอกินได้ พืชหลายชนิดสามารถนำมาใช้เป็นยาสมุนไพรแทนยาแผนปัจจุบันได้ เช่น มะระ นอกจากจะช่วยแก้ไขหวัด บำรุงร่างกาย บรรเทาเบาหวานแล้ว ยังช่วยสร้างภูมิคุ้มกันของร่างกายเพิ่มขึ้นในผู้ติดเชื้อ HIV และเป็นยาสมุนไพรรักษาอาการเกี่ยวกับท้อง อาการไข้ หรือบำรุงโลหิต ส่วนด้านประเพณี ความเชื่อ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมผู้บริโภคนั้นก็ยังมีอยู่น้อย คือ คนสมัยก่อนเชื่อว่าบุญมีกรรมรับประทานผักแว่น จะทำให้รักพันคอเด็ก และถ้ารับประทานผักหวาน จะทำให้เป็นพืชต่อแม่และลูก ซึ่งสอดคล้องกับโครงการผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองสู่กระบวนการเรียนรู้

ปัจจุบันมีการนำผักพื้นบ้านไปปรุงอาหารขายตามร้านอาหารต่าง ๆ เป็นการเพิ่มมูลค่าของผักพื้นบ้าน ถ้าเรามีผักเหลือจากการกินก็นำไปขาย สร้างเป็นรายได้เสริมได้ ถ้าเรารู้จักคิดพลิกแพลง เพราะจะเพิ่มมูลค่า เน้นการรวบรวมความรู้ทั้งหลาย ในส่วนของโรงเรียนหากนำเรื่องผักนำไปสู่กระบวนการ การเรียนการสอนในด้านอื่นๆ เช่น ถ้าเราจะพูดเรื่องผักนำไปสู่การสอนภาษาอังกฤษ อาจจะมีเพลงผัก

ภาษาอังกฤษ คำศัพท์ศัพท์ภาษาอังกฤษ เรื่องผักก็คงจะยังทำกันต่อไป ได้เห็นพลังของชุมชนตำบลนักวิจัยที่ได้ขับเคลื่อนร่วมกัน มีองค์ประกอบที่มันลงตัวของมันอยู่ไม่ว่าจะเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลต้นธง ชาวบ้าน ครู นักเรียน ทั้งแม่บ้าน ผู้เฒ่าผู้แก่ ภาวที่เป็นทั้งภาครัฐและเอกชน เห็นความเป็นไปได้ที่นำภาคภูมิใจขับเคลื่อนไปได้ ซึ่งไม่มากนักของการวิจัยที่สามารถทำได้ในระดับตำบลเช่น โครงการนี้ ในส่วนต่อมาก็คือ เห็นพลังของคนที่มีความรู้ที่อยู่ในตัวคนทุกๆคนจริงๆ การดึงความรู้ที่อยู่ในตัวคน ออกมาเป็นทุนทางสังคมที่ดี เพื่อไม่ให้สูญหายไปกับตัวคนได้อย่างไร นำความรู้ที่มีอยู่ตอนนี้มาผสมผสานกับความรู้ภายนอก ผักสามารถเป็นเครื่องร้อยคนได้ เป็นจุดเริ่มต้น แล้วก็สามารถนำไปสู่เรื่องอื่นๆ ที่ชุมชนจะจัดการได้ต่อไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม อาชีพ เรื่องการแพทย์ การรักษา เรื่องหลักสูตรการเรียนการสอนของคุณครูที่จะนำไปสอน ซึ่งโครงการผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองนี้ถ้าแต่ละที่ได้สนใจและอยากทำ มีความพร้อมที่อยากจะทำ ก็น่าจะทำได้ทำในเชิงลึก การเรียนรู้ร่วมกันมีความสำคัญมาก ฉะนั้นการที่มีการสืบค้น ในการลงพื้นที่ที่มีเวทีที่มีการเสวนาแลกเปลี่ยนเป็นเชิงปฏิบัติการ เพื่อรับทราบข้อมูลและเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีการศึกษาในชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาควบคู่กันไป

ข้อจำกัดในการทำวิจัยซึ่งทางทีมวิจัยได้ใช้เวทีชุมชน และเวทีในโรงเรียนเพราะการรวมกลุ่มเป็นปัญหาในการทำกิจกรรมที่มีรูปแบบที่มัลเหตุ ทำอะไร ที่ไหน ได้อะไร ยังเป็นสิ่งที่คนในชุมชนยังไม่เข้าใจ หากไม่มีใจ หรือไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม

ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการวิจัยและพัฒนา

ปัญหาอุปสรรคที่ได้รับและประสบ คือภัยทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง แต่การแก้ไขทุกคนมีส่วนร่วมในการออกแสดงความคิดเห็น การประชาสัมพันธ์ จุฑาษา ความพร้อมของชุมชน ที่มีการลงทุนเป็นไปได้อย่าง นักเรียน ต่างมีความสนใจและแสดงเจตนาที่มีอุดมการณ์ในการฟื้นฟู แหล่งผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง การได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ กิจกรรมต่าง ๆ ที่นักวิจัยมีความพึงพอใจในการได้เข้าร่วมโครงการ ปัจจัยหลักที่กำหนดไว้เป็นไปตามเป้าหมาย จะมีอยู่บ้างในเรื่องของสถานที่ ที่ทางคณะมองเป็นอุปสรรคในบางครั้งเพราะสภาพอากาศช่วงในฤดูฝน ประกอบกับเครือข่าย และผู้สนใจโครงการมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทางคณะนักวิจัยได้มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับโอกาสมีความเหมาะสมดีขึ้นเป็นลำดับ สำหรับกลุ่มคนที่เข้าร่วมโครงการมีข้าราชการ ประชาชนผู้สนใจ และผู้ มีใจรักในการกินอาหารปลอดสารพิษ และจะมีกลุ่มบางกลุ่มที่ขาดหายไปในช่วงเก็บผลผลิตลำไย (หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 11) ที่เป็นข้อสังเกตซึ่งทางโครงการก็ส่งเอกสารเชิญอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในตอนท้ายโครงการนักวิจัยที่ขาดหายไปก็กลับมาช่วยกระบวนการดั้งเดิม

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน

1. พื้นที่บางแห่งเป็นที่ลุ่มเกิดน้ำขัง ทำให้ไม่เหมาะกับการเพาะปลูก (บางฤดู)
2. การลงพื้นที่แต่ละครั้งจะต้องมีการเตรียมพร้อม และประสานงานให้ชัดเจน

3. นักวิจัยบางคนพอถึงหน้าทำนา ทำไร่ ทำสวน ก็จะไม่ค่อยมีเวลาในการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลชุมชน
4. ปัญหาเศรษฐกิจ ทำให้ชาวบ้านไม่มีเวลาในการดูแลใจใส่ผักพื้นบ้านที่มีอยู่ ต้องออกไปรับจ้าง
5. สิ่งที่ทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงสังเกตได้จากการทำกิจกรรมทั้งก่อน และหลังทำกิจกรรม
6. ความเข้มแข็งของชุมชน หากผู้นำชุมชนมีความรู้ หรือวิสัยทัศน์มีความเข้าใจไม่ตามกระแสสังคม การดำเนินการจะดีกว่านี้
7. การเลือกตั้ง การเมืองท้องถิ่น ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้โครงการดำเนินล่าช้า
8. พื้นที่การดำเนินงานกว้าง และนักวิจัยมีจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะเชิงวิจัยและพัฒนา

1. การเชื่อมโยงเด็กนักเรียน และคุณครูควรเพิ่มหรือเน้นการเรียนรู้ให้มากขึ้น
2. นักวิชาการท้องถิ่นอยู่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ให้เด็กนักเรียนที่เป็นนักวิจัยเป็นตัวแทนไปหาความรู้ตามหมู่บ้านตนเอง เพื่อนำมาเสนอ
3. ควรมีกิจกรรมให้นักวิจัยแต่ละบ้านมาเสวนาสาธิตการปรุงอาหารกันบ่อยครั้ง
4. ทำ Walk Rally เพื่อเป็นกิจกรรม และทำแบบสอบถามทุกครั้ง
5. สำหรับนักเรียนควรแบ่งเป็นกลุ่ม และแบ่งหัวข้อให้แต่ละกลุ่มศึกษาแล้วแบ่งตัวแทนนำเสนอสื่อกระดาษ และกระดานสำหรับบันทึกหัวข้อที่นำเสนอ
6. ควรมีการเผยแพร่การอบรม เพื่อช่วยลดสารเคมีที่ใช้กับพืชหรือสัตว์
7. ให้นักวิจัยรวบรวมรายชื่อผักพื้นบ้าน แนะนำประโยชน์หรือโทษ เพื่อจัดเป็นรูปเล่ม
8. ให้มีการจัดทำตำราผักพื้นบ้านของตำบลคันธง เพื่อเป็นเอกลักษณ์ ของชุมชนให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม
9. ให้เด็กนักเรียน เห็นคุณค่าของผัก โดยมีครูให้ความรู้เกี่ยวกับผัก โดยอาจให้งานกับเด็กไปปลูกผักที่บ้าน และติดตามผลเพื่อให้เด็กกระตือรือร้น โดยการแบ่งให้เด็กหาผักมาปลูกแบบไม่ซ้ำกันและให้เด็กบอกถึงคุณค่าของผักแต่ละชนิดด้วย
10. ถ้าโรงเรียนเดินหน้าคนเดียว โดยที่ประชาชนไม่ช่วยอะไรก็ไม่สำเร็จ ดังนั้นคราวต่อไปเราจะมี การขยายผลได้อย่างไร น่าจะมีนักวิจัยหน้าใหม่เข้ามามีส่วนร่วม เราจะได้มีสมาชิกเพิ่มขึ้น
11. นักวิจัยน่าจะขยายผลโดยการชักชวนกันปลูกตามวันสำคัญ ตั้งโครงการอาสาสมัครปลูกผักพื้นบ้าน โดยพร้อมกันหลาย ๆ หลัง (รณรงค์ปลูกพร้อมกัน)
12. ให้นักวิจัยได้เผยแพร่ให้ชาวบ้านสนใจกลุ่มนักวิจัย ชักชวนให้รวมกลุ่ม และพูดเรื่องประโยชน์ของนักวิจัยว่าทำอะไรบ้าง
13. นักเรียนที่มาลงพื้นที่จะต้องมีการแสดงความคิดเห็น นักเรียนต้องมีเป้าหมาย โดยครูจะแนะนำก่อน เราอยากจะได้นักวิจัยเป็นอย่างไร ไม่ใช่เป็นอย่างนี้ ไม่อย่างนั้น 3 ปี ก็จะไม่ได้อะไรเลย นักเรียนที่ลงพื้นที่จะต้องรู้ประวัติแต่ละพื้นที่ สูตรอาหาร ผักที่เด็กไม่รู้จัก

14. เราจะต้องมีอาหารพื้นบ้านให้นักเรียนทานหนึ่งอย่าง นักเรียนจะกินจอตักกาด จะกินได้เป็นส่วนใหญ่ เราจะทำองค์ความรู้โดยการถ่ายทอดครูน โดสู่รุ่นน้อยมีการวางแผนในการทำอาหาร เช่น การทำต้มคำลิง หรือผักบั้ง แล้วทางโรงเรียนจะให้เด็กไปเก็บมาเองจะไม่ให้แม่ครัวได้เก็บ จะต้องเก็บผักก่อน 1 วัน
15. เรื่องกิจกรรมให้นักเรียนจัดสรรกันเอง นักเรียนอยากจะปลูกอะไรก็ปลูก
16. เราจะทำอย่างไรให้องค์ความรู้เกิดขึ้น โดยให้ตำบลเราเป็นแหล่งผักและแหล่งเรียนรู้
17. เสนอให้ทำเป็น VCD ถ่ายทำเรื่องผักพื้นบ้าน ไว้เผยแพร่

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานเชิงวิจัยความเป็นจริง

- ชื่อโครงการสร้างความตื่นตัวให้กับคนในชุมชน เศรษฐกิจจะหมุนเวียน ลดค่าใช้จ่ายประหยัดเงิน
- เป็นเรื่องใกล้ตัว ได้ของเดิมคืนมา และมีอยู่มานานแล้ว
- ปลูกไว้กินก่อน เหลือแล้วค่อยขายที่หลัง ไม่ต้องดูแลมากเพราะเกิดขึ้นเอง
- สร้างกระบวนการเรียนรู้ (ความรู้และสำนึก) เกิดการเรียนรู้ด้านอื่นๆ (ธรรมะ)
- เด็กนักเรียนมีโอกาสเรียนรู้ ครุมีโอกาสดทพทวตนเอง ได้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น และเด็กถ่ายทอดต่อผู้ปกครอง
- กระบวนการถ่ายทอดจากผู้เฒ่าผู้แก่ (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) ได้รู้จักประวัติความเป็นมาที่เป็นจริง และ เด็กนักเรียนได้กลับมากินผักพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง
- เด็กได้ทำอาหารเอง รู้จักกินซื้อผักพื้นบ้าน ได้เพื่อนได้รู้จักคนอื่น สอดคล้องกับความชอบของตัวเอง ได้ดูแลและเอาใจใส่คนอื่นต่อไป.
- การดำเนินงานต้องใช้ระยะเวลา เพื่อปลูกฝังสร้างกระบวนการ เพิ่มความรู้ความเข้าใจเพราะในปัจจุบันสังคมเปลี่ยนไป
- ความไม่แน่ใจในการบริโภคของเด็กที่ไม่รู้คุณค่าของพืชผักที่ให้คุณค่าประโยชน์
- คนส่วนใหญ่ ไม่ใส่ใจ ยังหลงและมัวเมาในรสนิยมบริโภคเหมือนคนต่างชาติ

ประโยชน์ในการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาข้างต้น ทำให้เกิดความสามัคคีในตำบล นำภูมิปัญญาและผลผลิตที่มีอยู่ในชุมชน ของตน มาก่อให้เกิดประโยชน์หลายๆ อย่างและยังสร้างกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ตลอดในสถานศึกษา คือ

1. เกิดคนและเครือข่ายนักวิจัยท้องถิ่นที่เห็นความสำคัญในเรื่องผักพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง
2. ผู้เข้าร่วมมีความเข้าใจในการดำเนินงานวิจัยร่วมกัน และได้แนวทางการเก็บข้อมูล ผักพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง
3. ได้ข้อมูลองค์ความรู้ผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองของแต่ละหมู่บ้านในประเด็นดังต่อไปนี้
 - ชนิดผักพื้นบ้าน รายการอาหารพื้นเมืองของแต่ละชุมชน

- แหล่งผลิตผักพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง
- สูตรอาหารพื้นบ้านของแต่ละอย่าง
- มูลค่าของผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง
- ความสัมพันธ์ในการดำรงชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

4. ได้ทิศทางและแผนการดำเนินงานด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด

5. เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่น และได้แนวคิดจากการศึกษาดูงาน

6. เกิดความก้าวหน้าในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและโรงเรียน

7. เกิดความเข้าใจในการขยายการเรียนรู้และใช้ประโยชน์จากผักพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง สมุนไพร

และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเพื่อการดำรงชีวิต

8. ได้เรียนรู้วัฒนธรรมการแบ่งปัน การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านผักพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง

9. ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่น เพื่อเปิดมุมมองปรับแนวคิดในการนำกลับมาใช้ในชุมชนของ

ตนเอง

10. ได้หลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับผักพื้นบ้าน อาหารพื้นเมือง

11. ได้เครือข่ายความร่วมมือด้านการรับรองคุณภาพการผลิต การตลาด และการแปรรูป

12. เกิดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและ โรงเรียน

สิ่งที่คาดหวังหลังจากการทำวิจัยเสร็จสิ้น

1. กลุ่มยังคงดำเนินกิจกรรมอยู่ต่อไปเพื่อให้มีการสืบทอดความเป็นอยู่และวัฒนธรรม ถึงคนรุ่นหลัง รักษาภูมิปัญญาผักพื้นบ้านไว้
2. ให้ชุมชนหันมาปลูกผักทุกช่วงฤดูกาล ซึ่งสามารถมีผักไว้กินได้ตลอดทั้งปี
3. จดการใช้สารเคมีอยู่หันมาใช้วิถีทางธรรมชาติในการดูแลพืชผักพื้นบ้านแทน
4. คนในชุมชน นักเรียน เด็ก เยาวชนในหมู่บ้านมีความรู้เรื่อง ประโยชน์/ชนิด/ชื่อผักพื้นบ้านอาหารพื้นเมือง และมีเวทีชาวบ้านแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
5. ให้มีการต่อเนื่องในการต่อยอดโครงการต่อไปเพื่อให้รุ่นน้องได้เรียนรู้ร่วมกันและมีวัฒนธรรมที่เหมือนกันดำรงไว้ซึ่งผักพื้นบ้านและอาหารพื้นเมือง
6. ขยายให้มีสถานที่ปลูกผักมากขึ้น และมีพันธุ์ผักหลายชนิดให้ปลูก ส่งเสริมวิธีทำผักปลอดสารพิษ โดยมีศูนย์การตลาด และแหล่งผลิต - จำหน่ายในตำบล
7. ขยายโครงการสู่หมู่บ้าน โดยเพิ่มกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่นของเด็ก
8. สร้างเครือข่าย “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่ทีมวิจัยตั้งความหวังต้องทำให้ได้ และสร้างเครือข่ายต่อไป

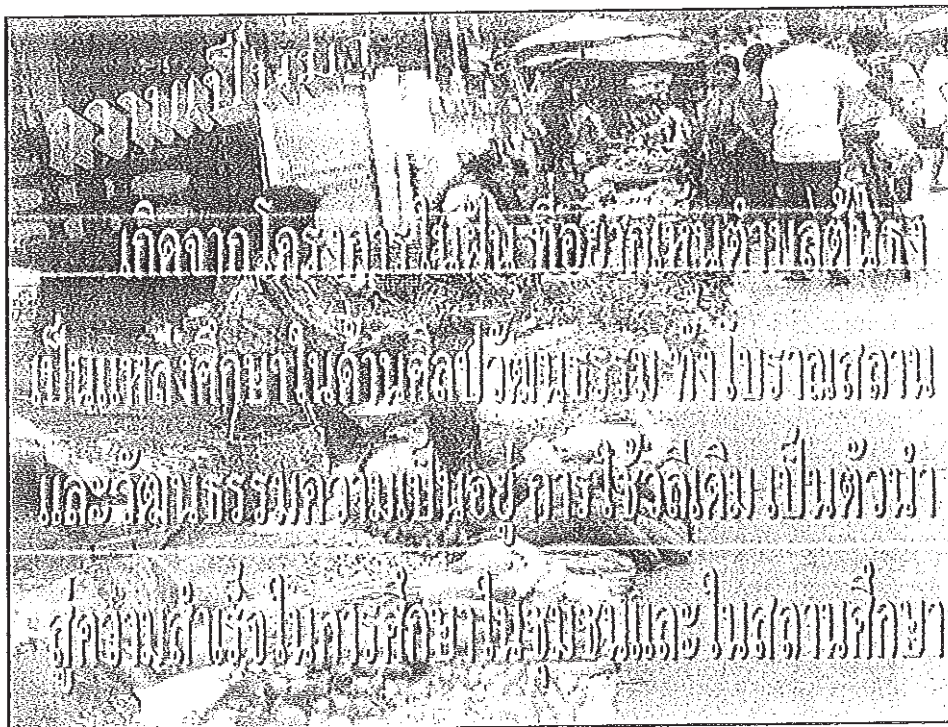
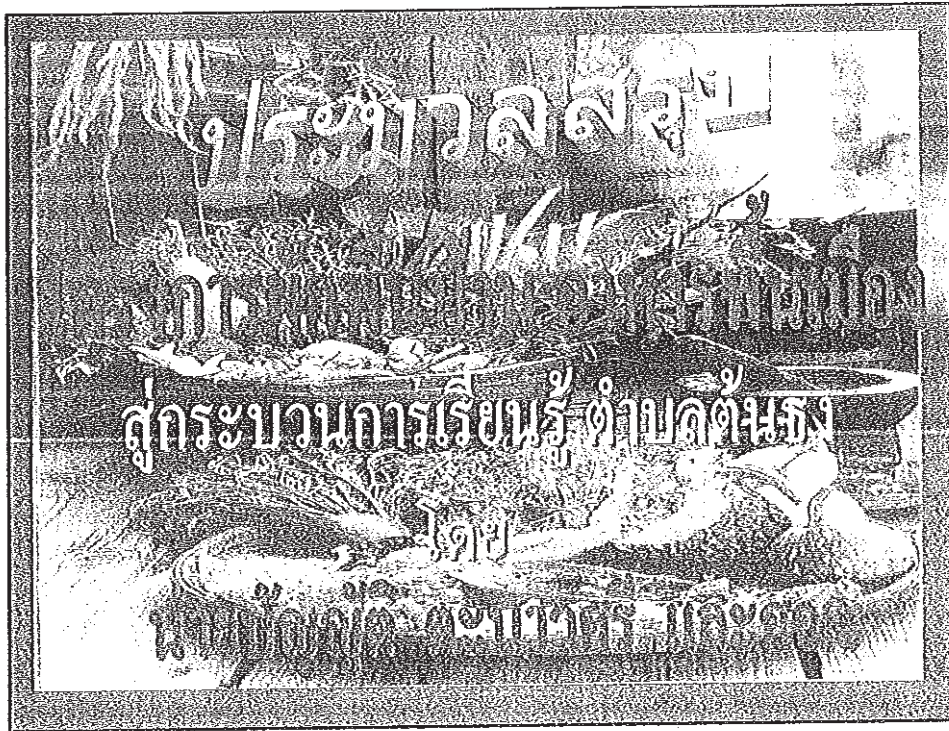
บรรณานุกรม

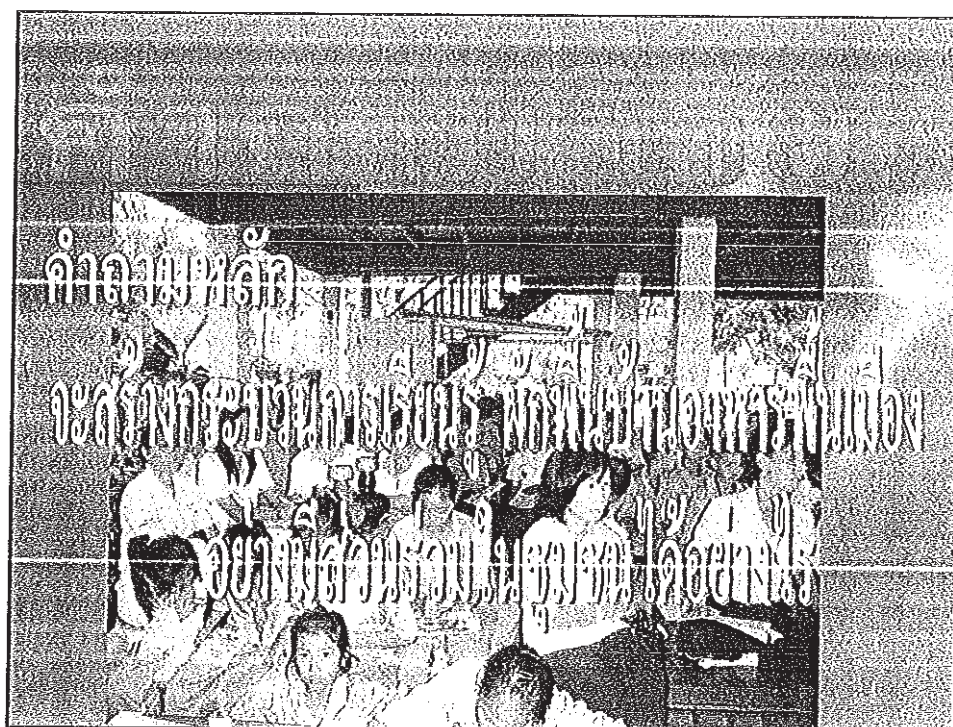
- กำธร ชินลาด. 2546. งานวิจัยโครงการพหุภาคีการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการศึกษาศิลปวัฒนธรรม : กรณีศึกษากลุ่มน้ำกวตตอนปลายเขตตำบลต้นธง และตำบลเวียงยอง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน. ลำพูน : ลำพูน.
- นิตยสารหมายเหตุหรืออุชชัย. 2549. ลูกหลง. ลำพูน : ลำพูน.
- ประนอม พานิชเจริญ. 2545. พิธีกรรมสู่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของพืชผักพื้นบ้านท้องถิ่นแม่ขนิลเหนือ ตำบลบ้านปาง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิบูล เตชะลือ. 2543. การประกอบอาชีพจำหน่ายอาหารพื้นเมืองภาคเหนือ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เมฆ จันทรประยูร. 2541. หนังสือผักพื้นบ้านเคล็ดลี้ลับของคนอายุยืน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- เขวภา บุญญานุภาพ. 2540. ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคผักพื้นบ้านของผู้บริโภคในตลาดสดเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสาวภา มณีเลิศ. 2534. อาหารพื้นบ้านของไทยภาคเหนือตอนบน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวัณ สุขเจริญ. 2543. การจัดการความหลากหลายของพืชผักพื้นบ้านเพื่อการเกษตรที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

- ภาพกิจกรรม
- รายละเอียดหลักสูตรท้องถิ่น
- รายการผักพื้นบ้านที่พบในตำบลต้นธง
- รายการอาหารพื้นเมือง
- พิธีสมุนไพรรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น
- บทความ
 - ตัวอย่างการเขียนเรียงความนักเรียน
 - ผักพื้นบ้าน อาหารพื้นเมืองของคุณจันทร์ พลหินกอง
 - ความสนใจของลุงชื่น โสภา นักวิจัย
 - คำว่าเรื่องผักพื้นบ้าน อาหารพื้นเมืองของคุณอินคำ ยาอินทร์
 - ผักพื้นบ้าน อาหารพื้นเมืองสุภาพะที่ดีของ “ชุมชนต้นธง”
 - อบต. ต้นธง จ.ลำพูน กับการพัฒนาด้วยงานวิจัย

จุดเริ่มต้น

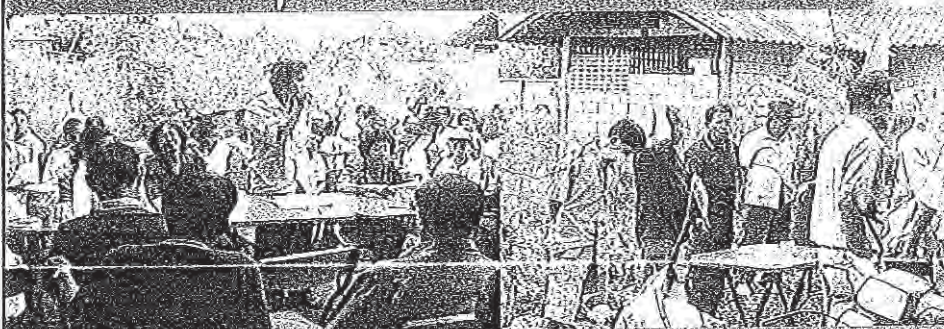

วางแผนร่วมกัน ในการมีส่วนร่วมเพื่อเปิดเวที
ชุมชน 11 หมู่บ้านในตำบลต้นธง โดยสมัครใจ

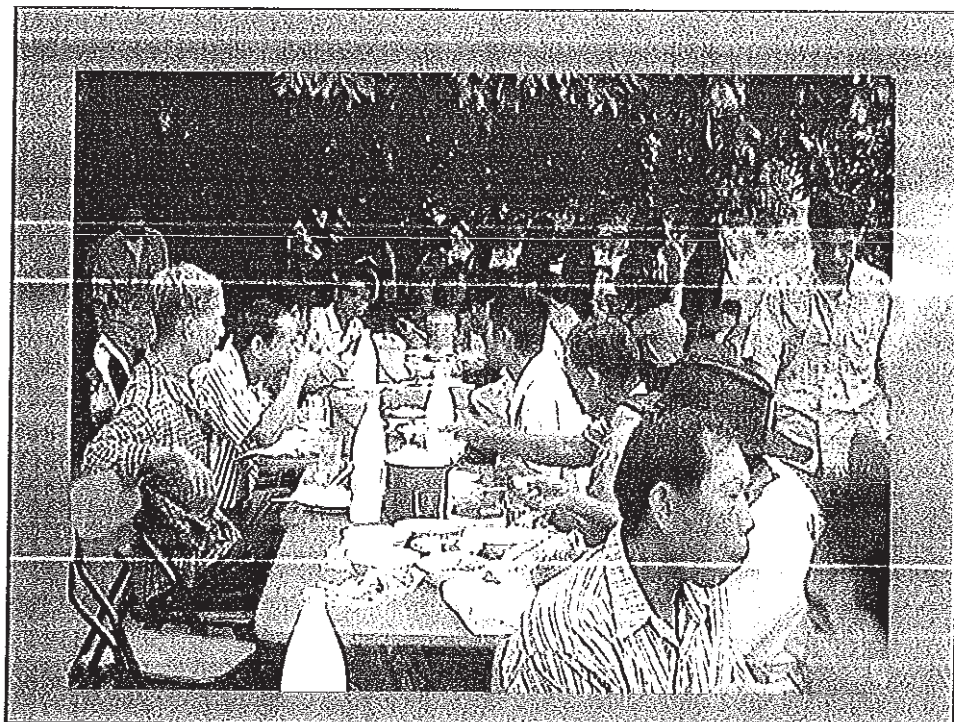
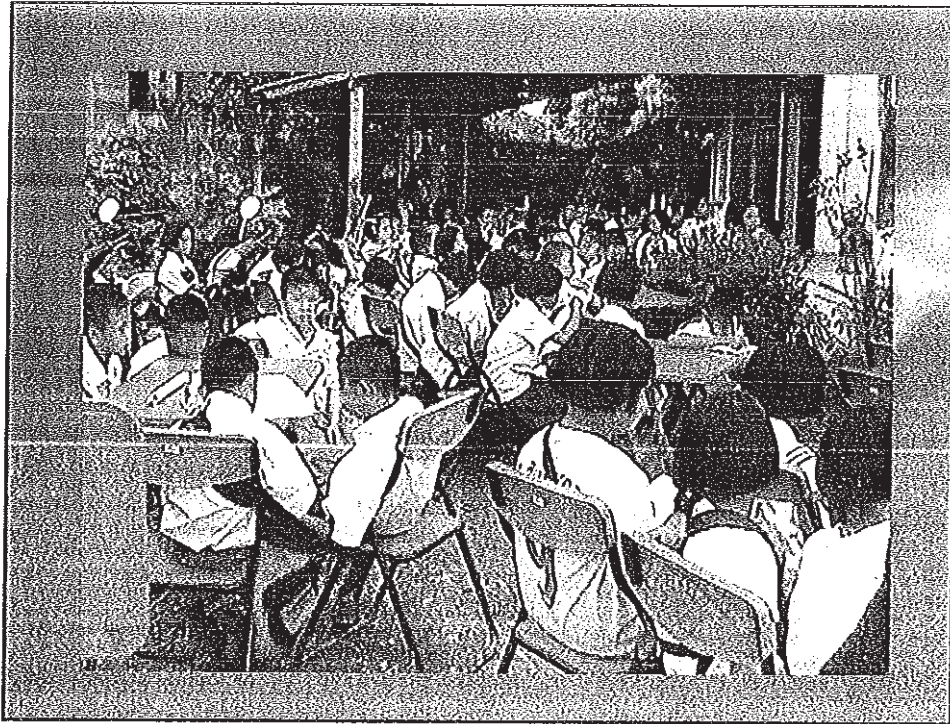
เวทีที่ ๑

บ้านใหม่ต้นมะนะ หมู่ที่ 8

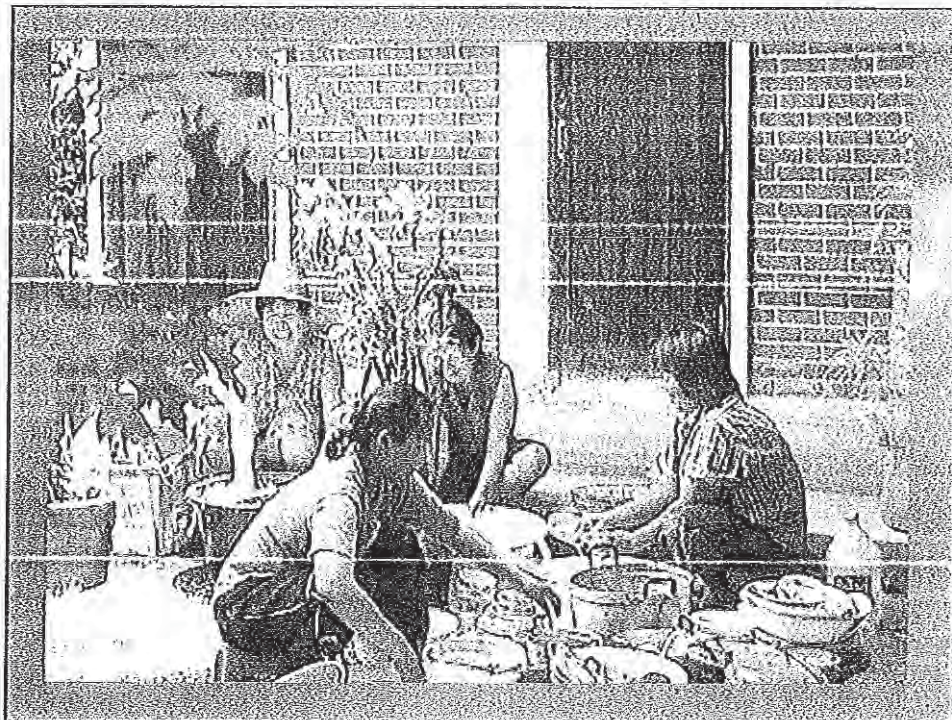
วันที่ 27 พฤษภาคม 2547 จำนวน 124 คน

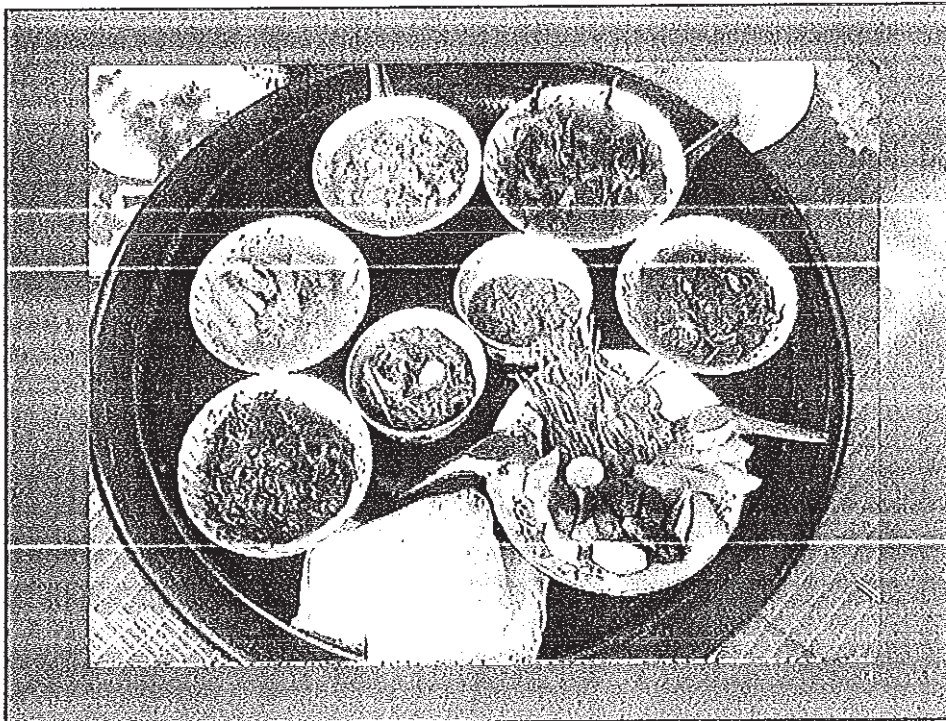

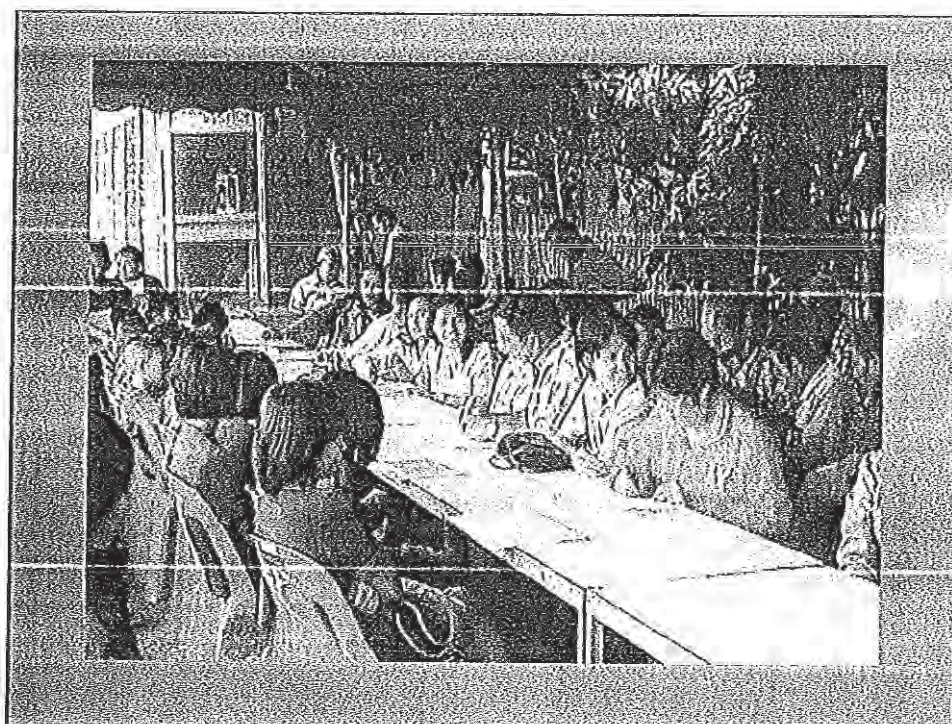
บ้านคุณพีศรีพรรณ ไชยปัญญา

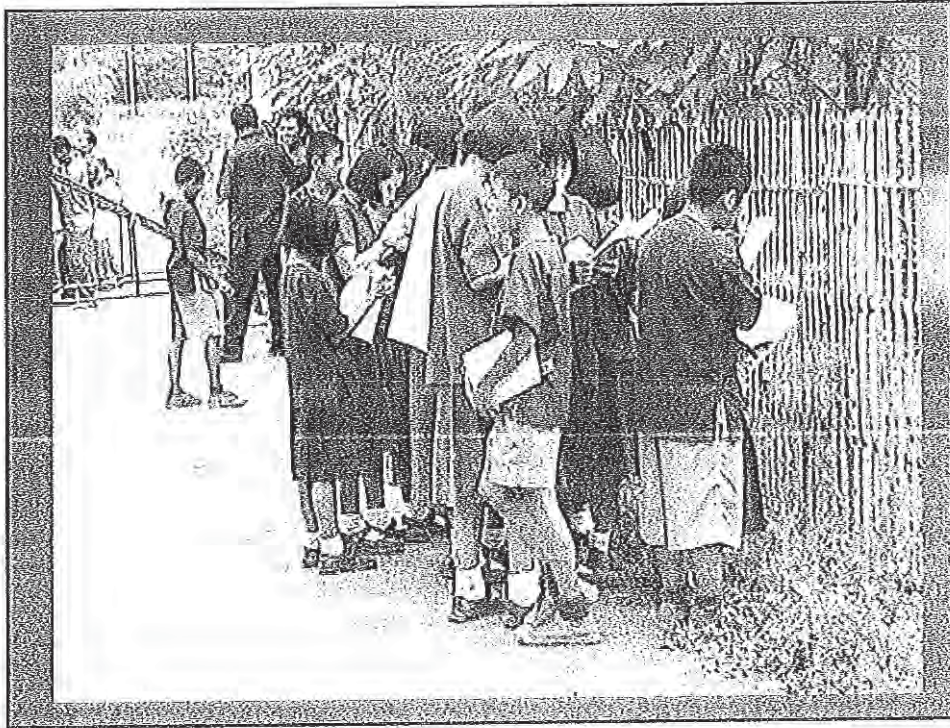

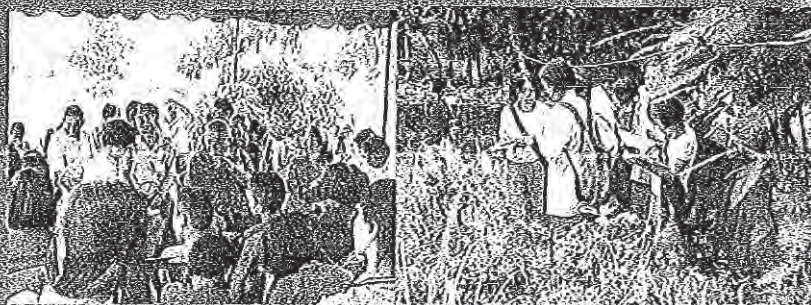

เวทีที่ ๕

บ้านต้นตันธง หมู่ที่ ๑

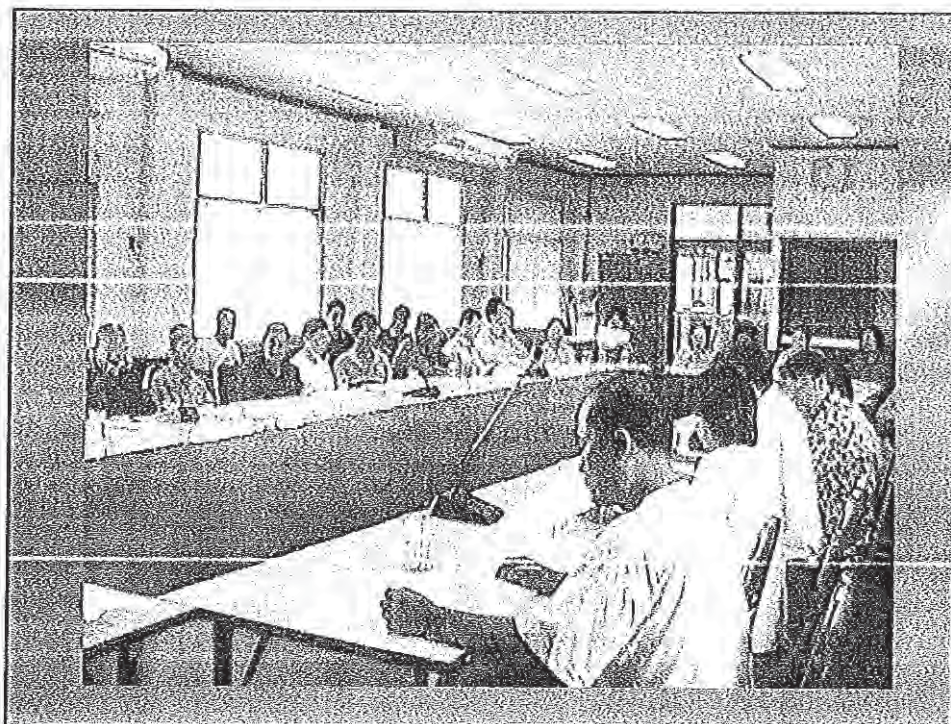
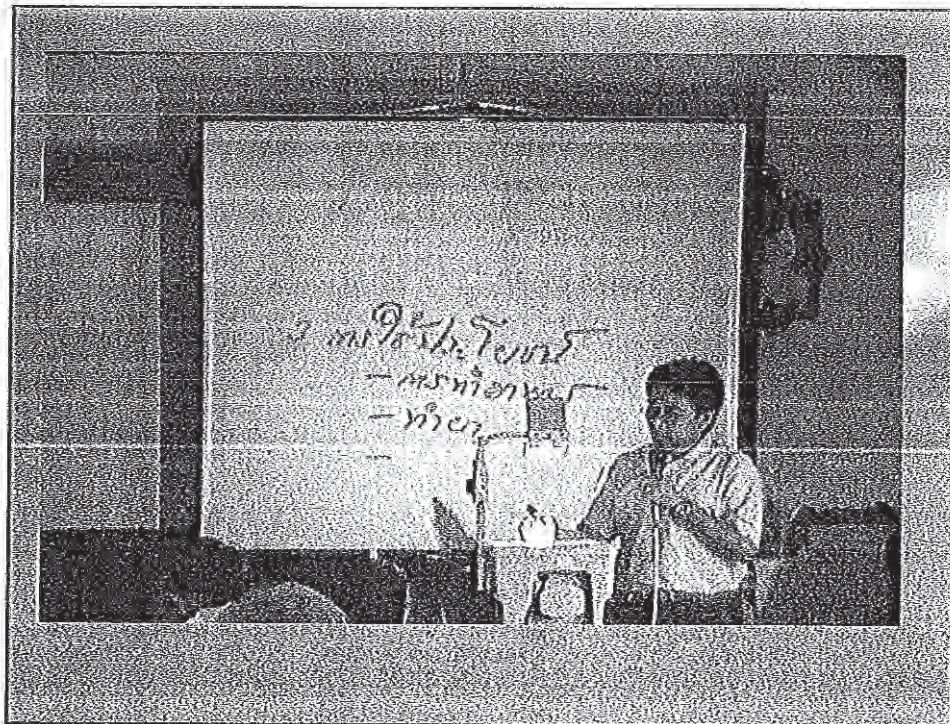
วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๔๗ จำนวน ๑๖๐ คน

บ้านคุณทองสุข ไชยแค

เวทีที่ ๑๗

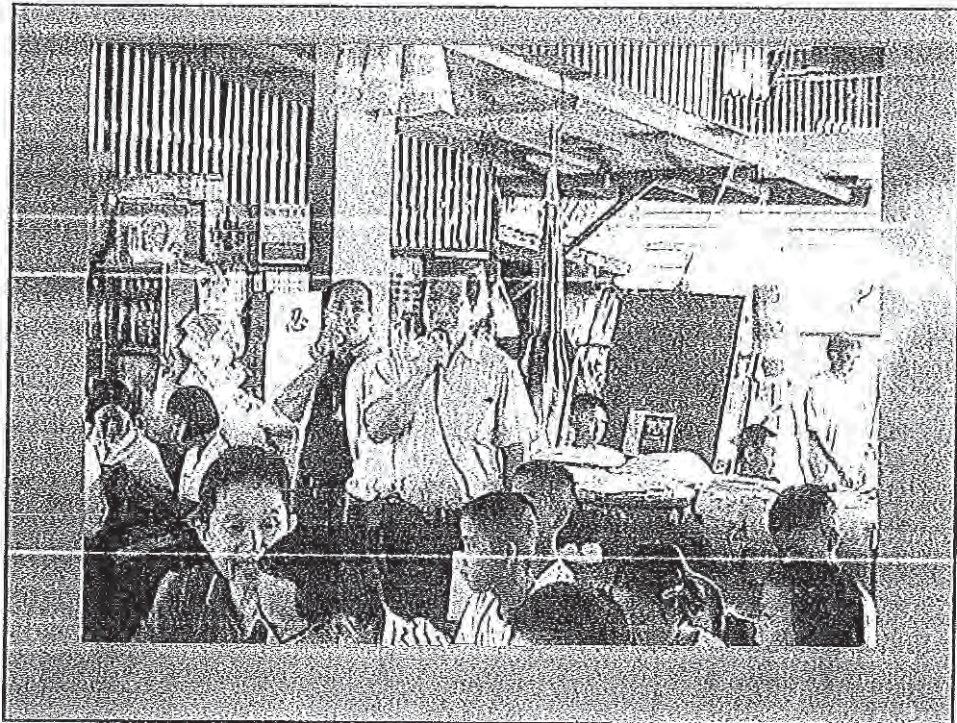
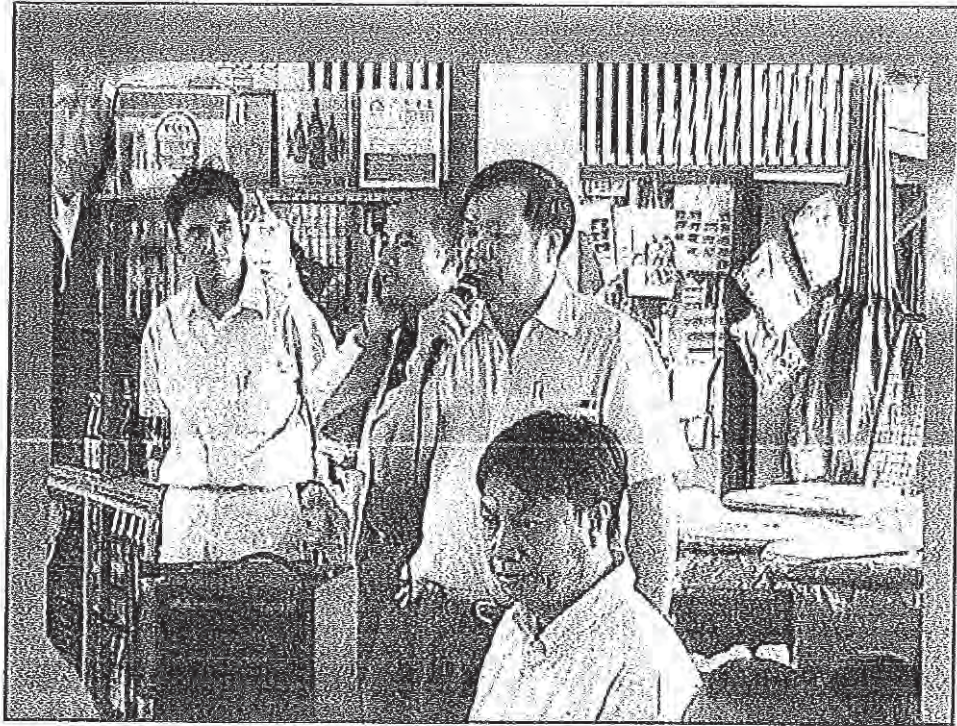
บ้านสันตติง หมู่ที่ ๒

วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๗ จำนวน ๑๖๓ คน

ตลาดเช้าเอกชนสันตติง

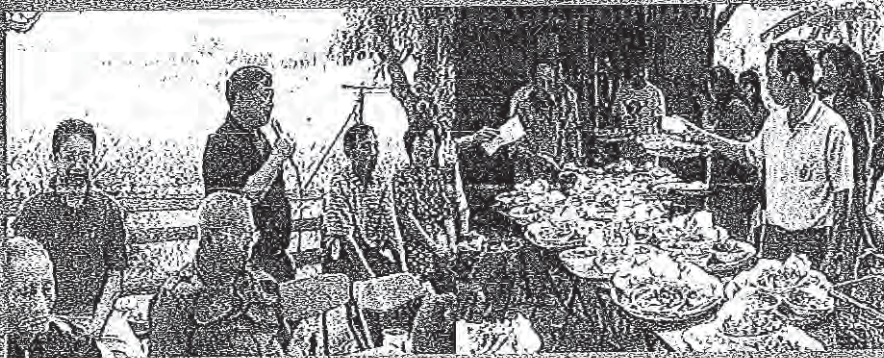

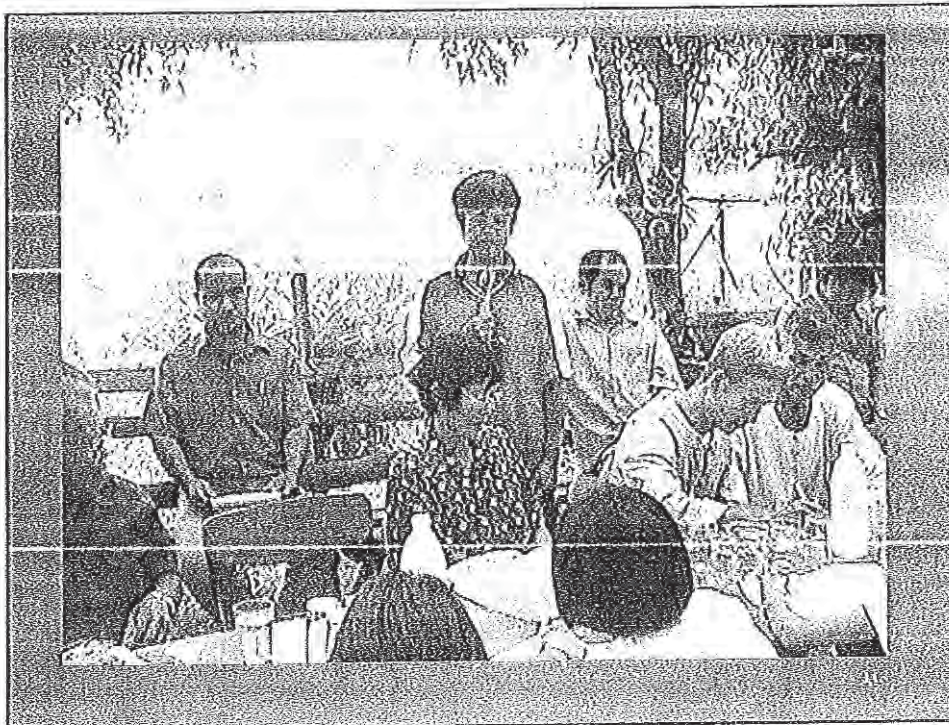
เวทีชุมชน

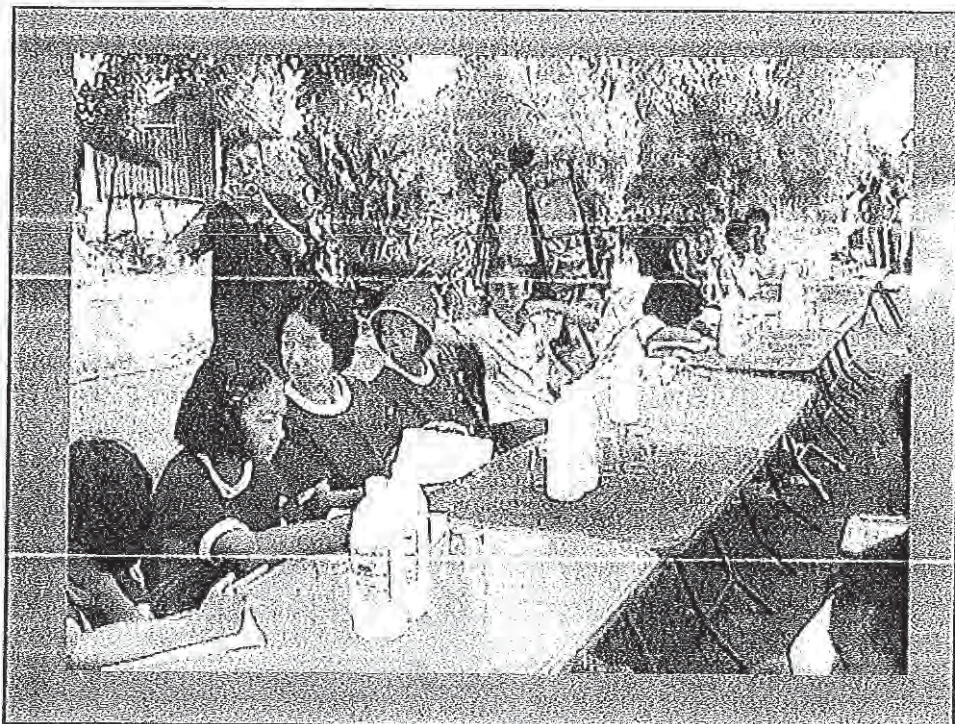
บ้านปากล่อง หมู่ที่ 9

วันที่ 26 ตุลาคม 2547 จำนวน 145 คน

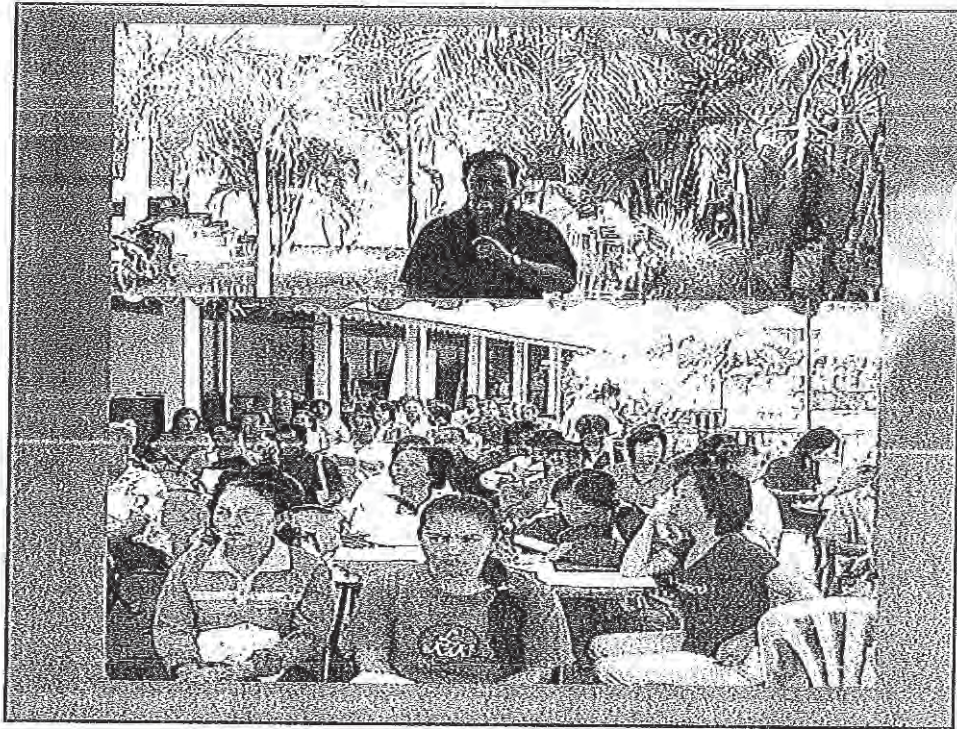

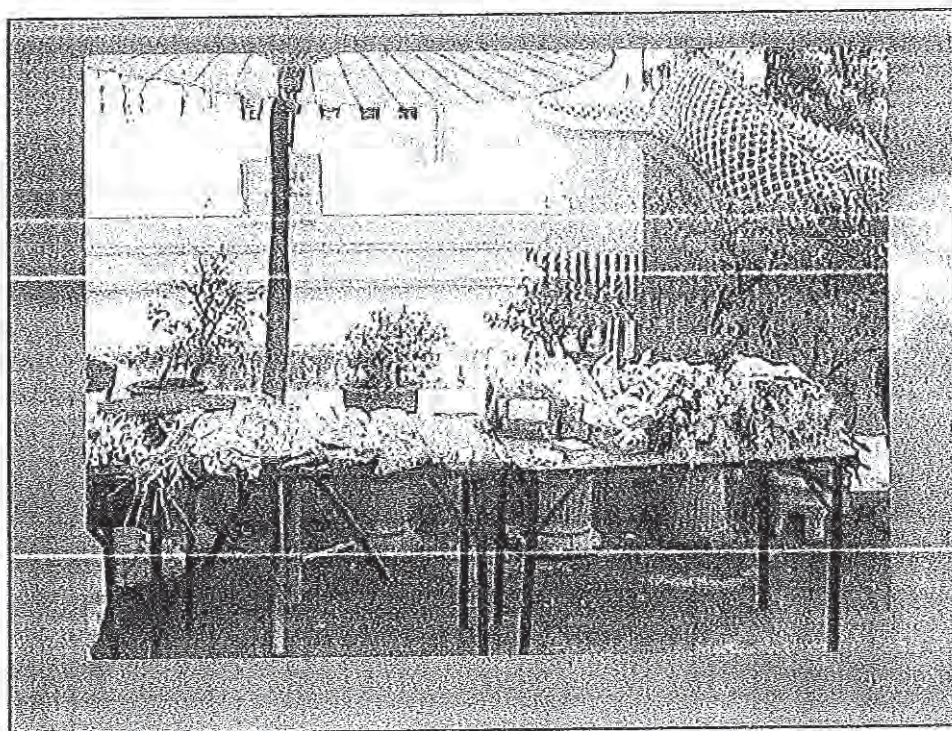
อารามล่องทุ่งก้า

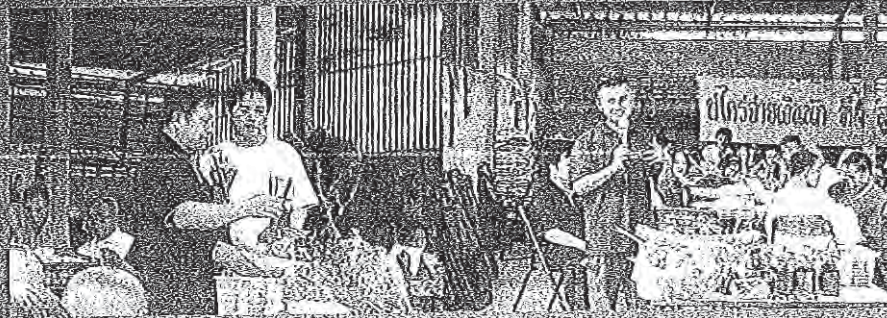

เวทีชุมชน

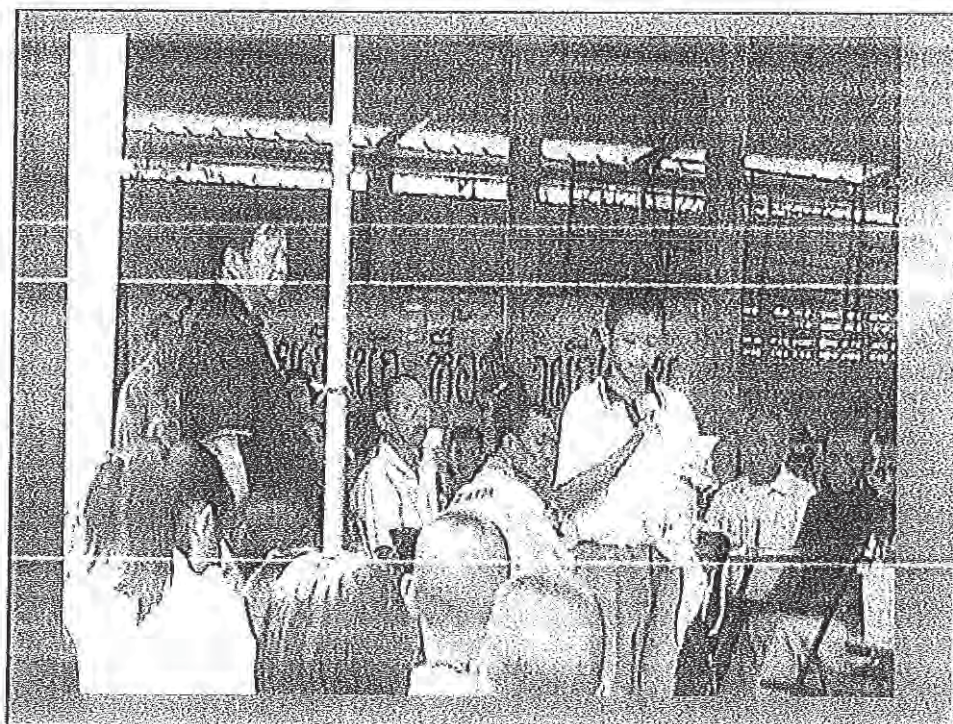
บ้านต้นมะนะ หมู่ที่ 6

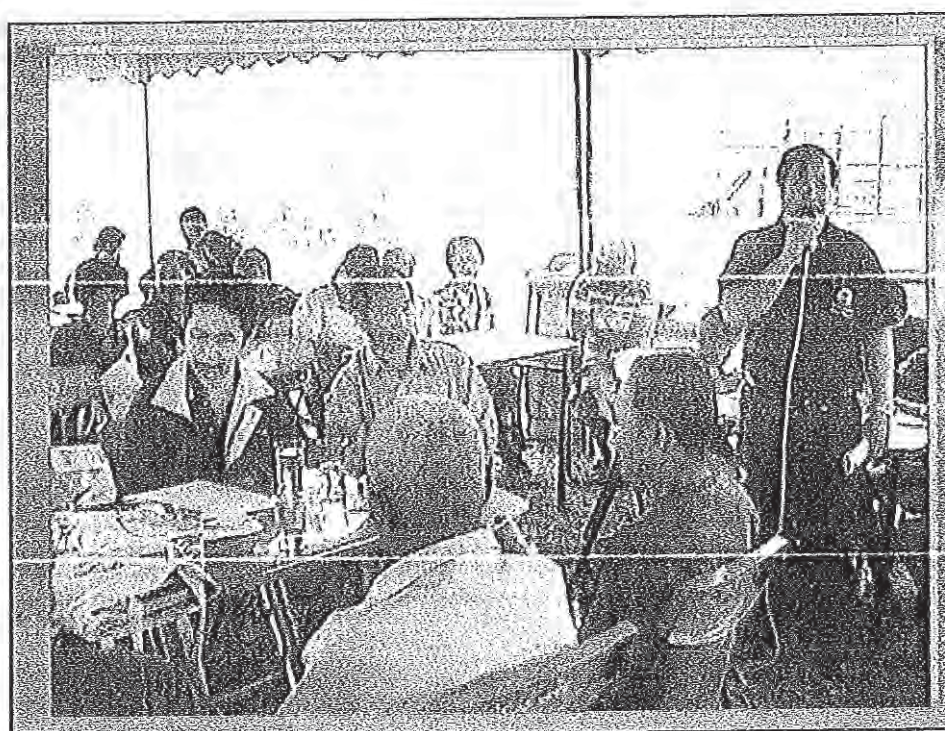
วันที่ 23 พฤศจิกายน 2547 จำนวน 198 คน

บ้านคุณนพพร คำภีชัย

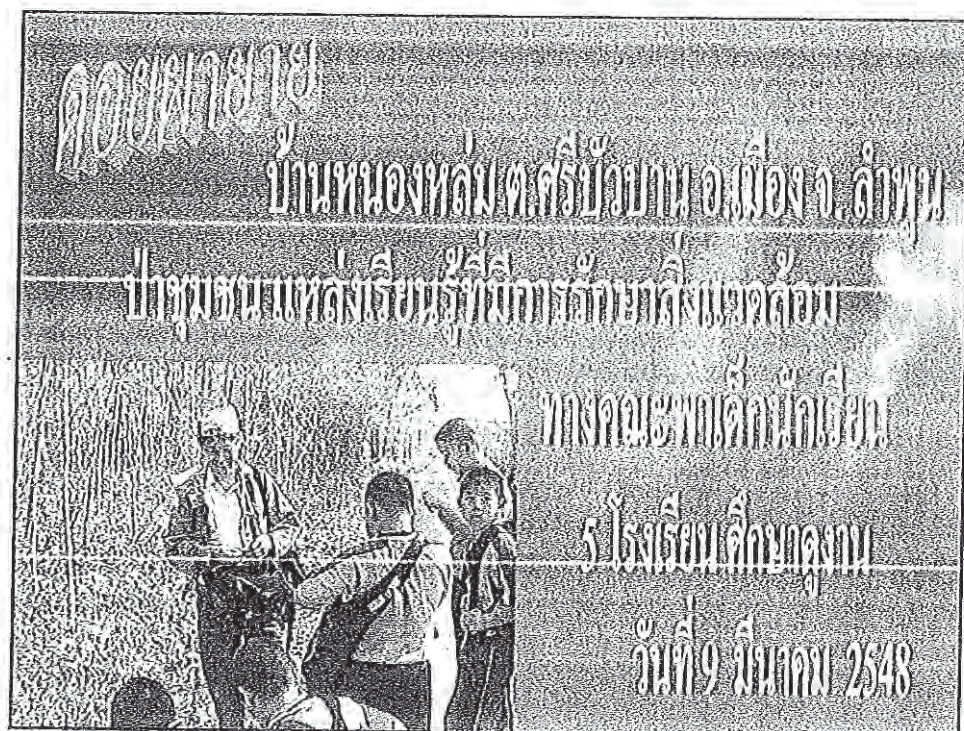

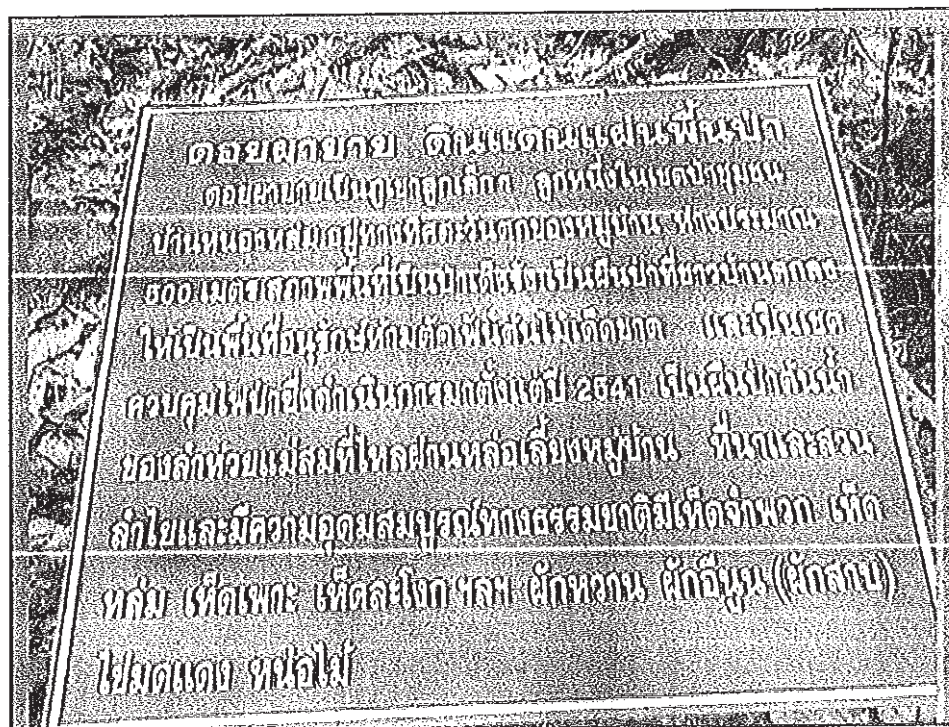

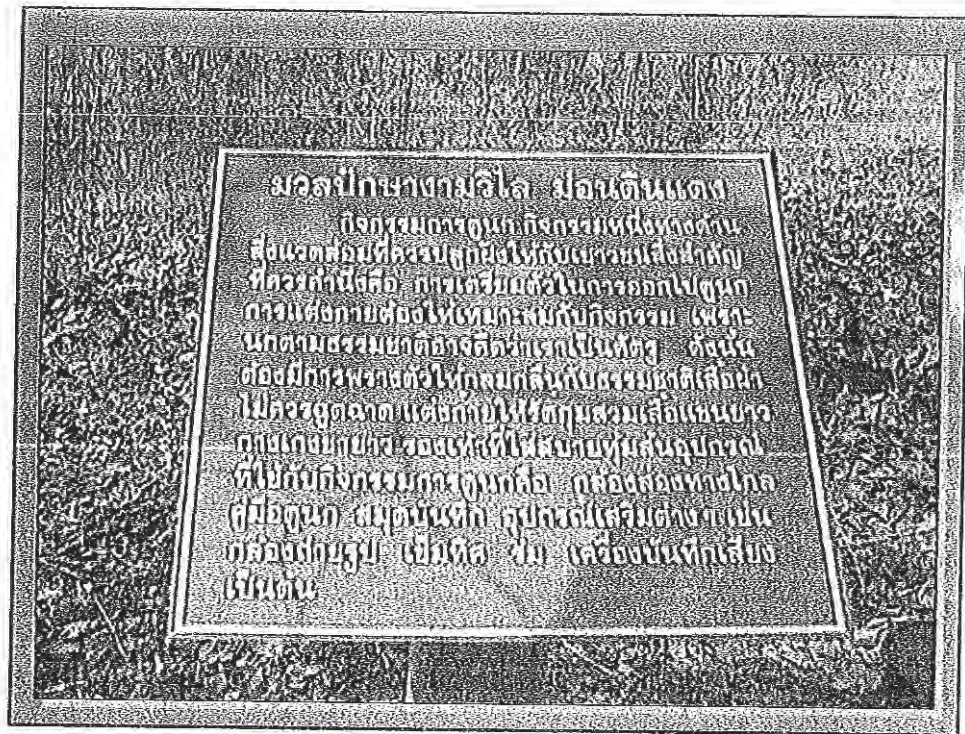

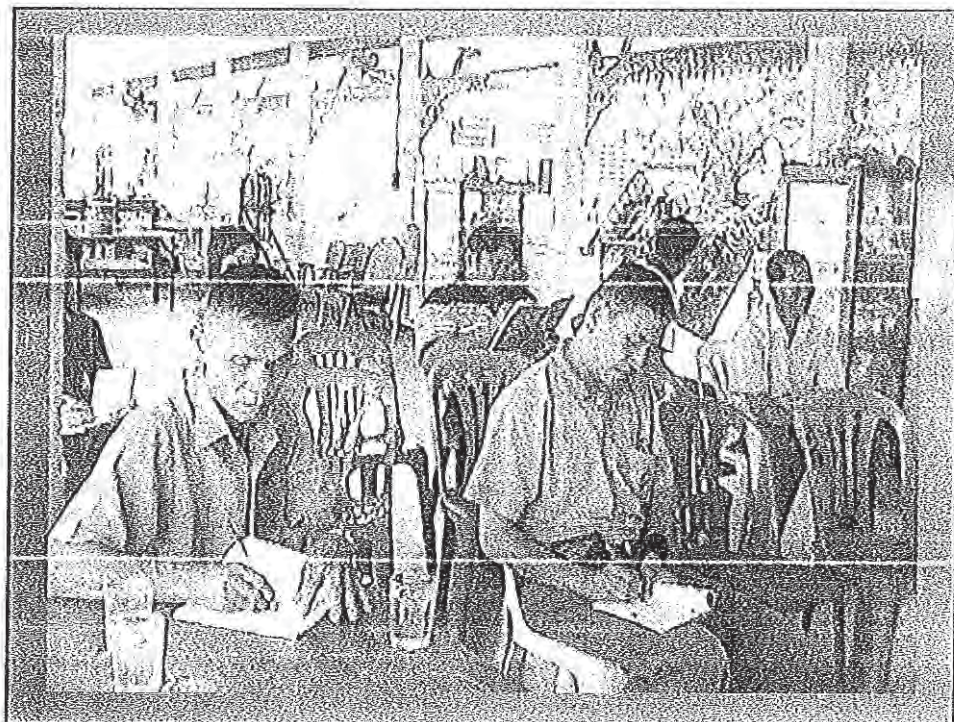

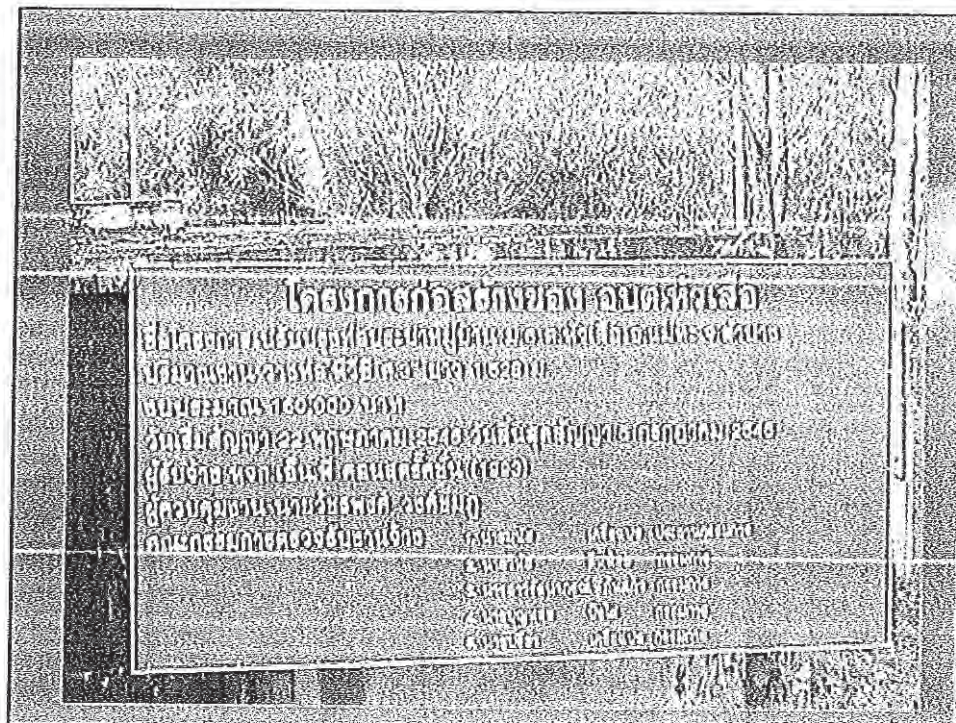

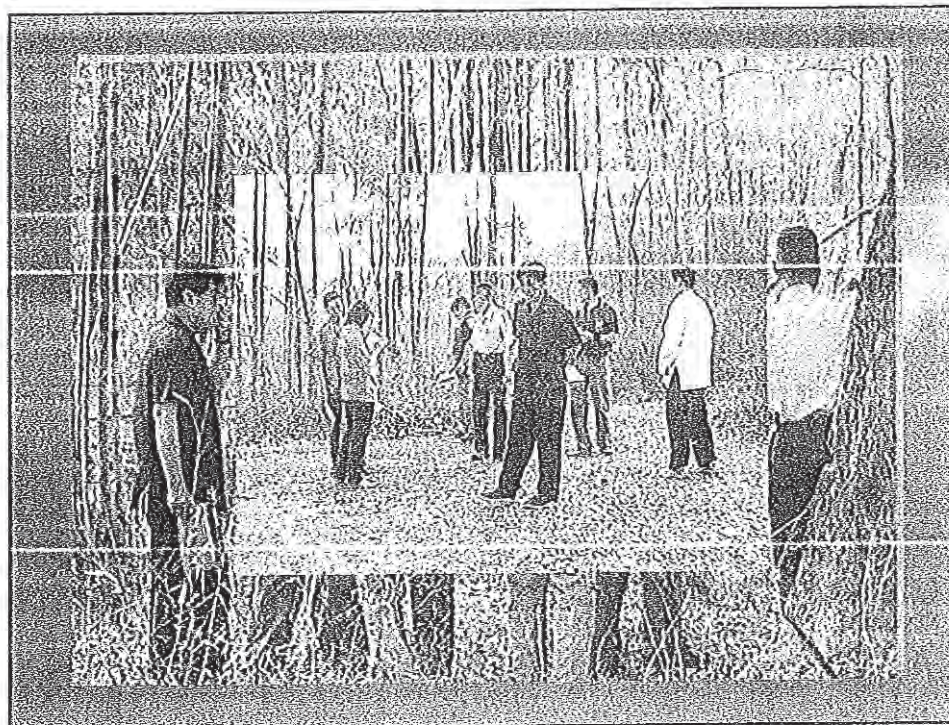

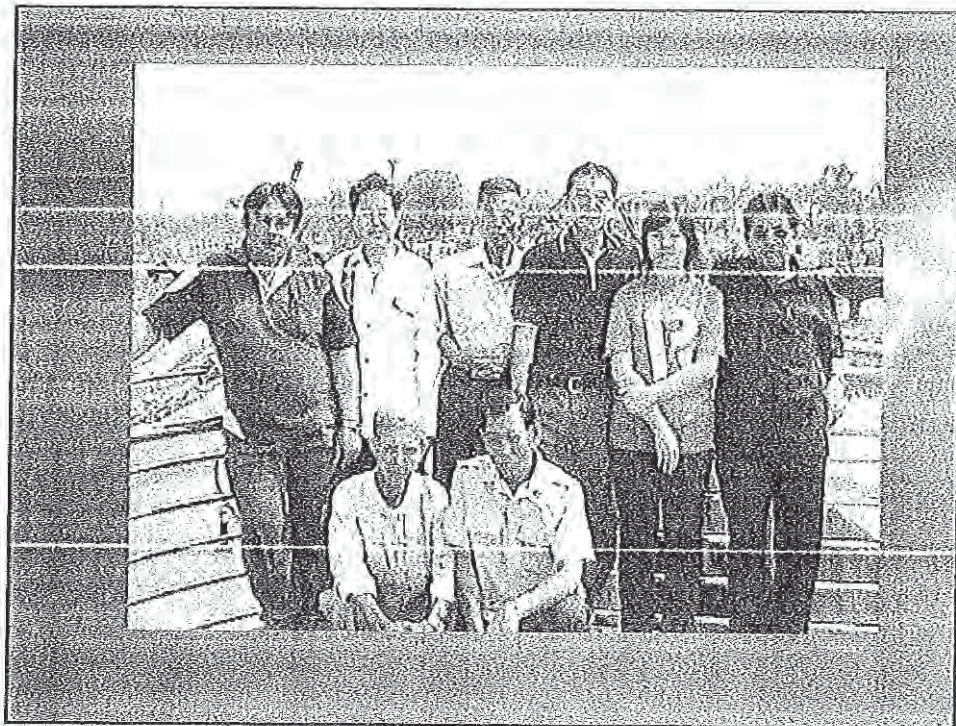
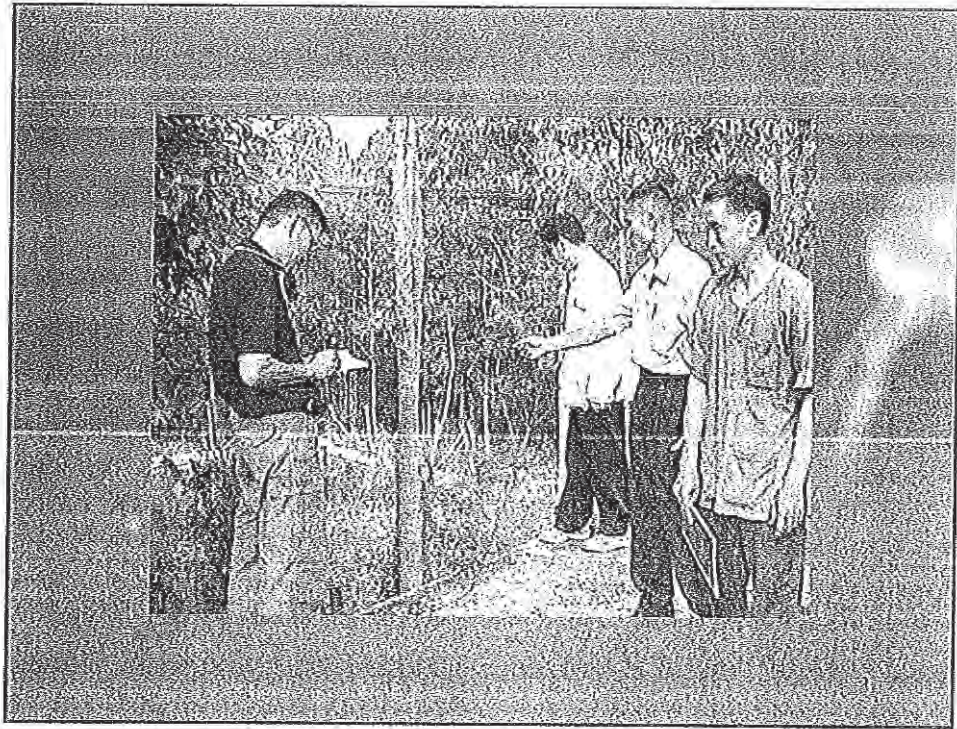

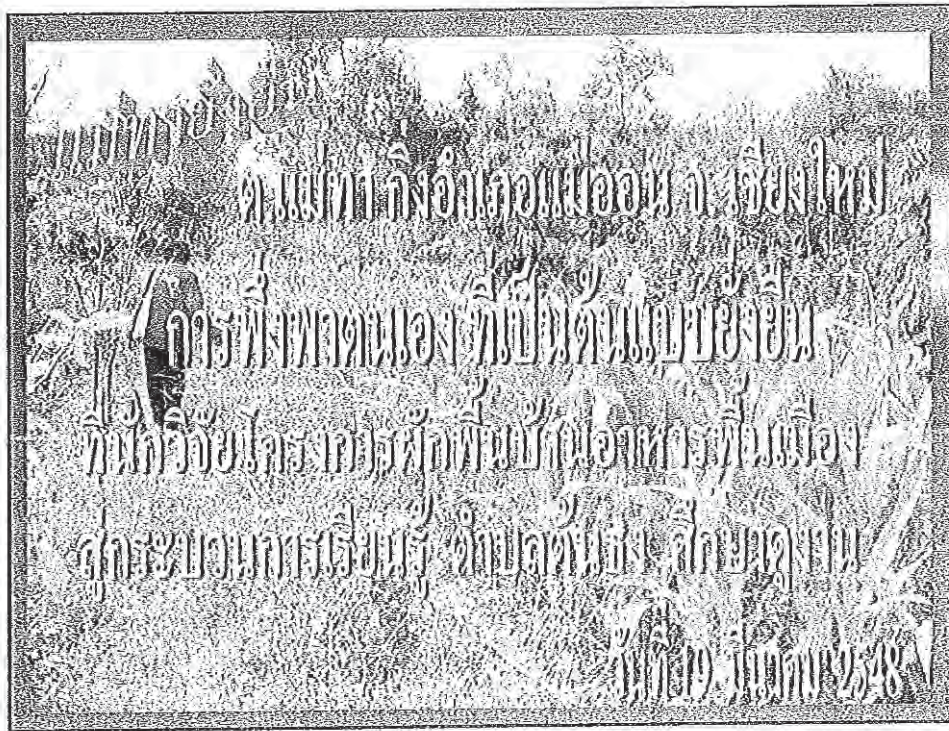

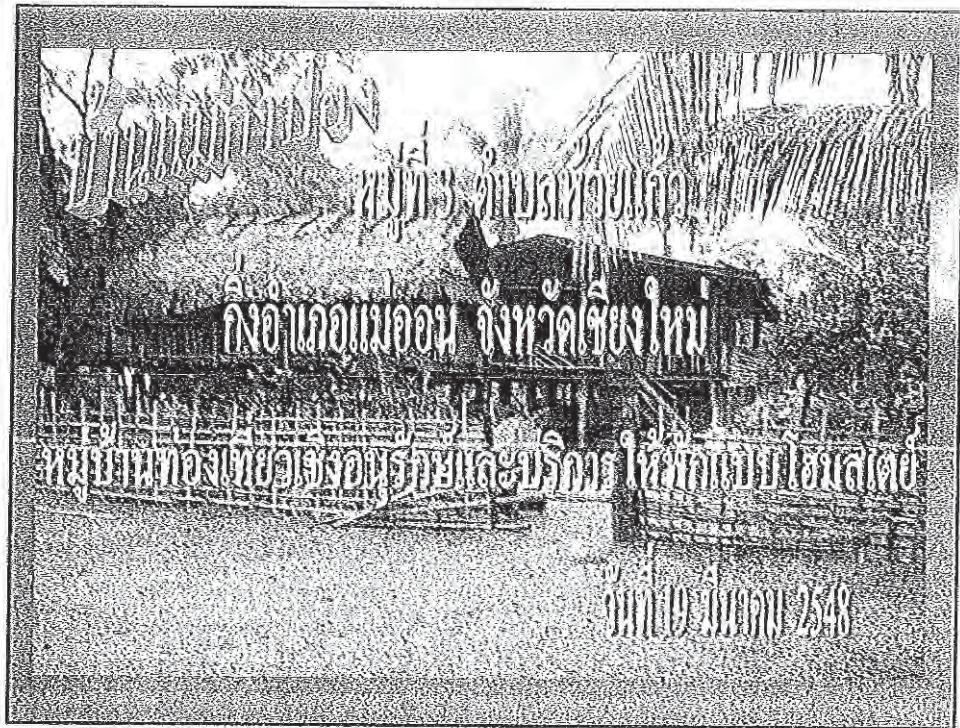

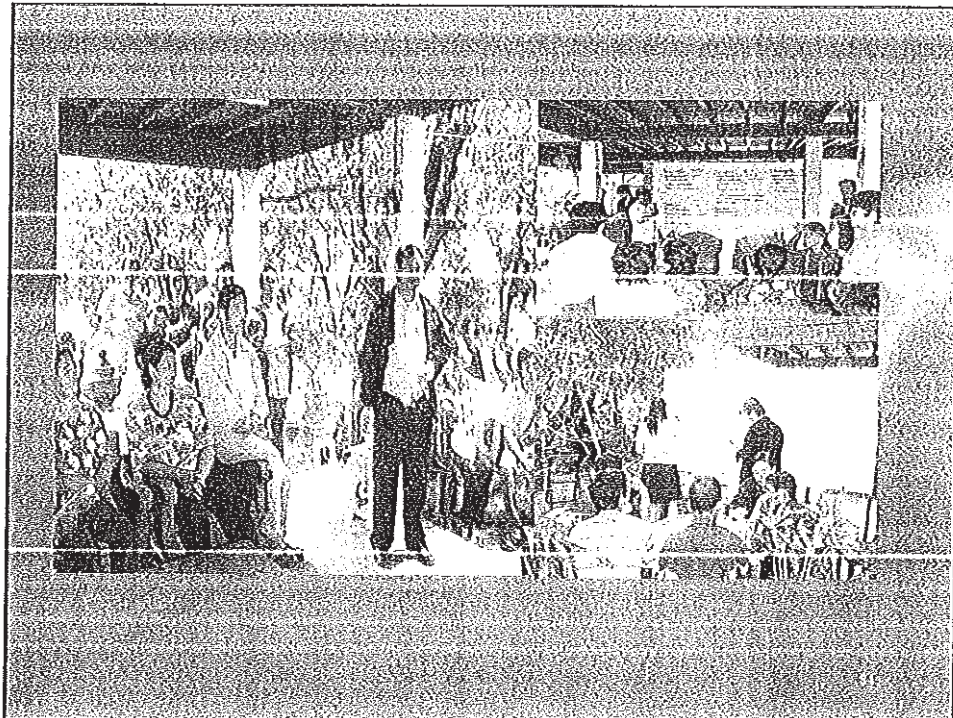
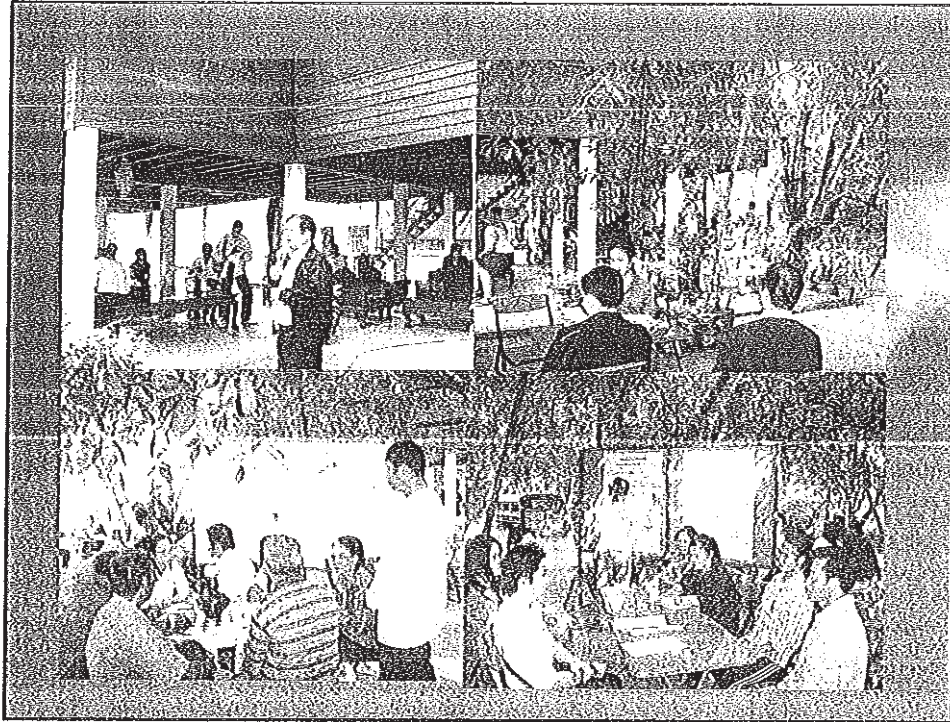

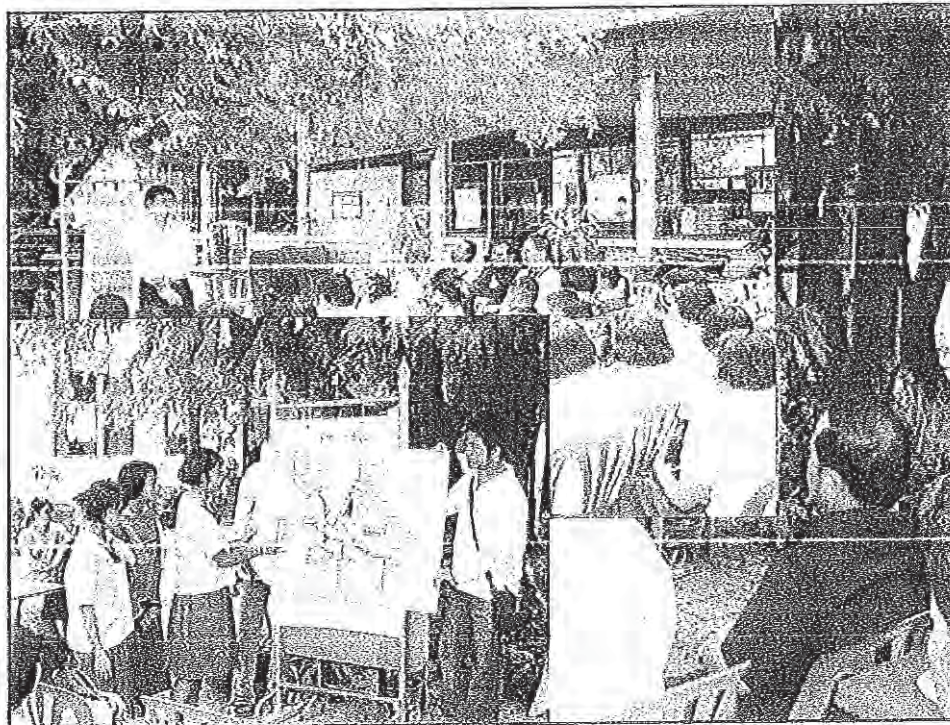
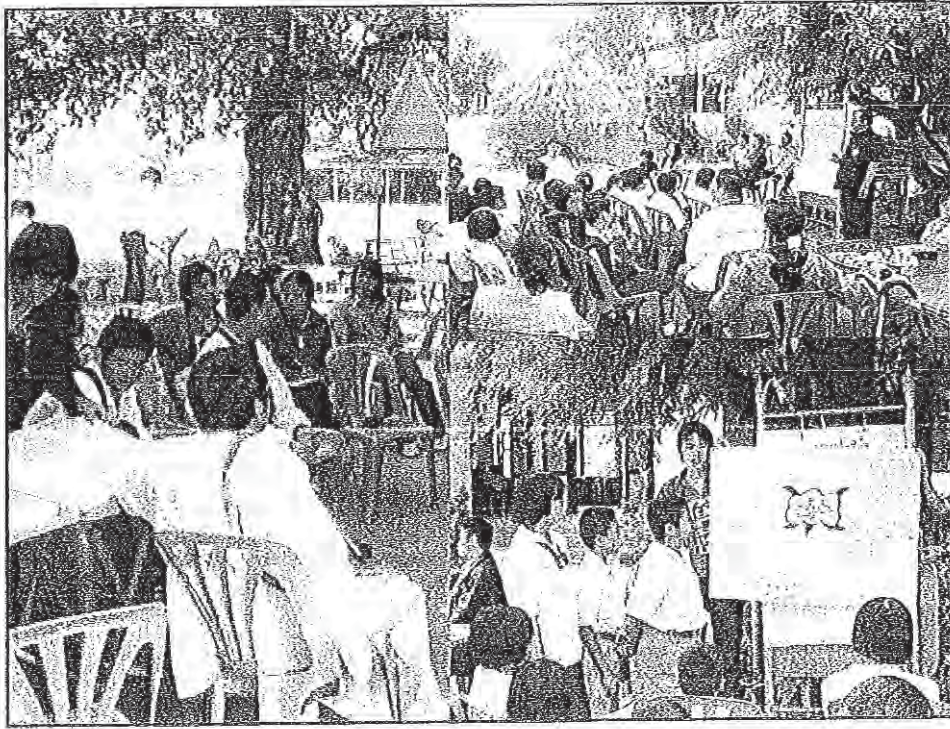

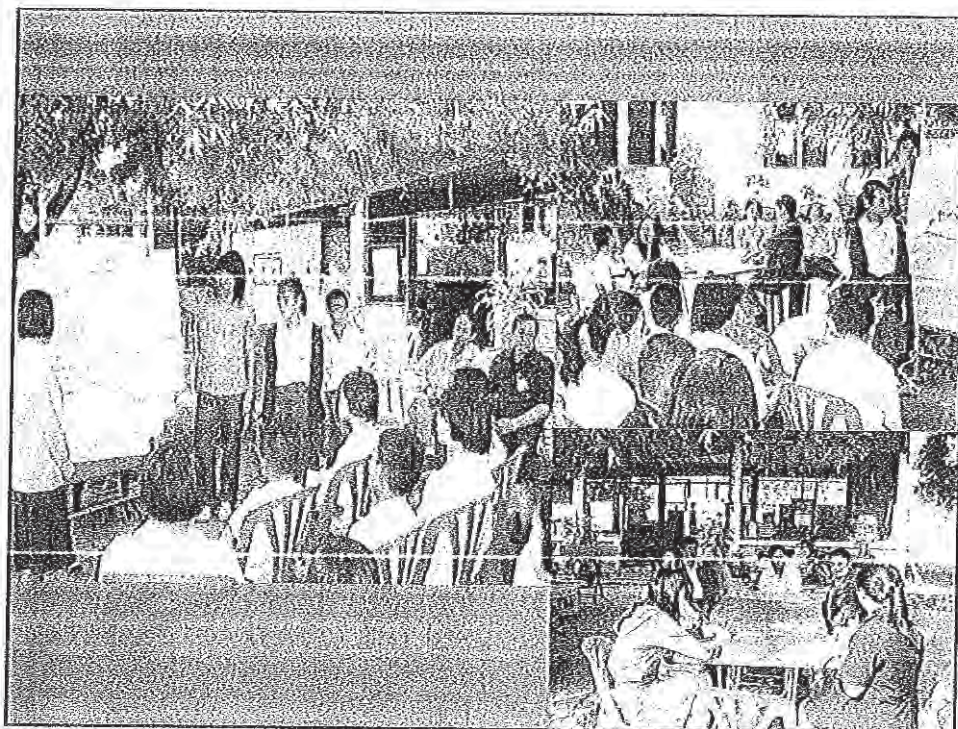

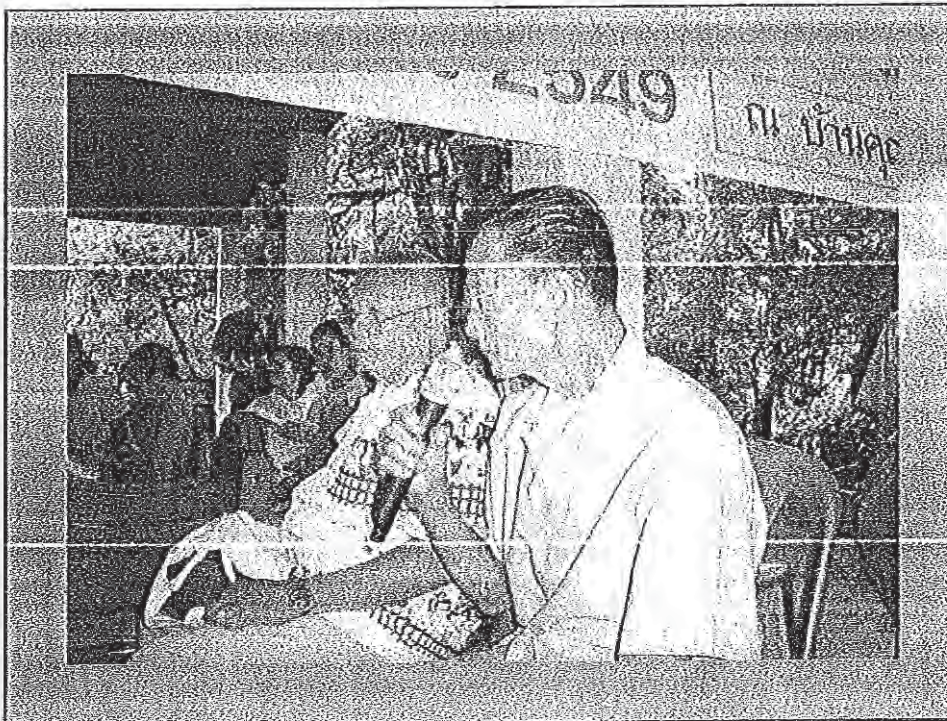

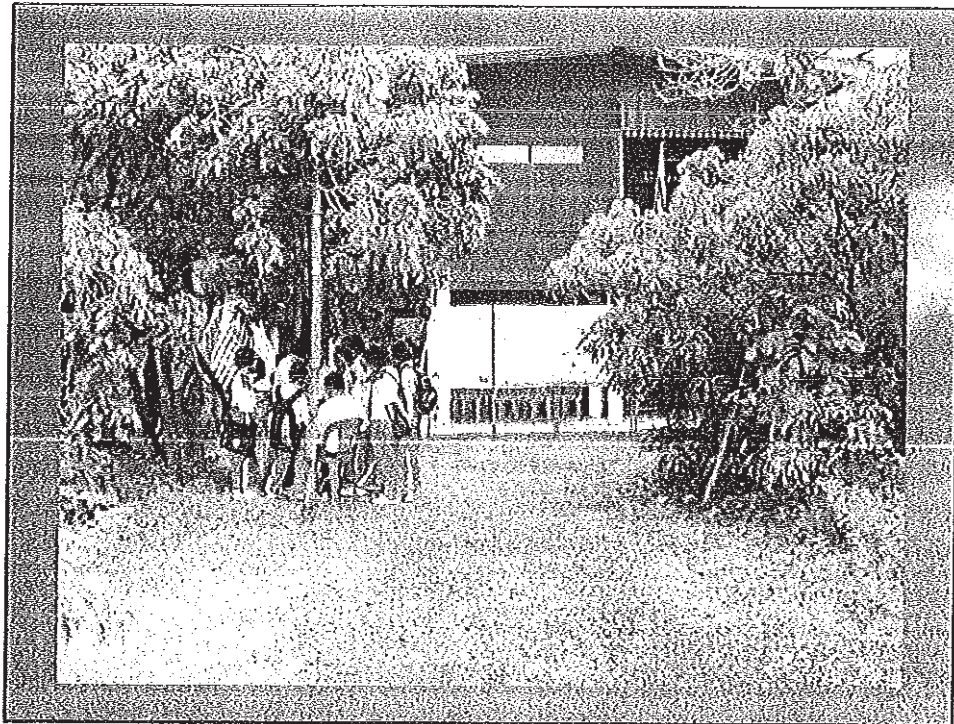

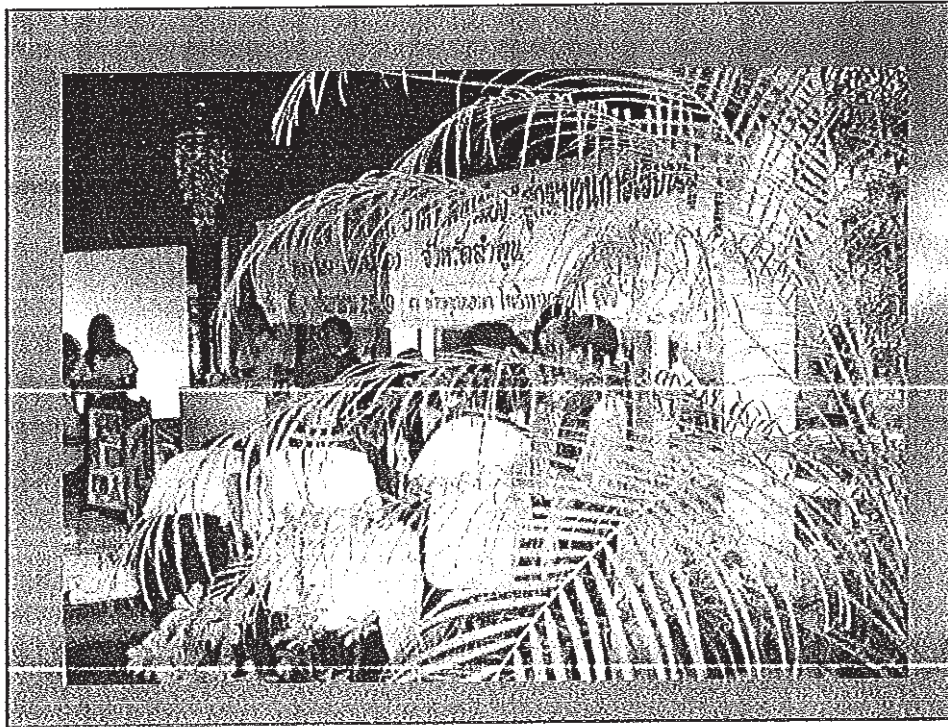

รายละเอียดหลักสูตรท้องถิ่น

การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

“ ผักพื้นบ้าน – อาหารพื้นเมือง ”

กลุ่มสาระการเรียนรู้

การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – ป.3)

ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – ป.6)

การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

“ ผักพื้นบ้าน – อาหารพื้นเมือง ”

กลุ่มสาระการเรียนรู้

การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1 – ป.3)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
หลักสูตรท้องถิ่น ช่วงชั้นที่ 1	1
หน่วยที่ 1 : ผักพื้นบ้านที่ฉันรู้จัก	2
ตารางวิเคราะห์หน่วยบูรณาการการเรียนรู้	3
หน่วยตารางสาระการเรียนรู้	
ชั้น ป.1	9
ชั้น ป.2	10
ชั้น ป.3	11
หน่วยที่ 2 : ผักพื้นบ้านในชุมชนของฉัน	13
ตารางวิเคราะห์หน่วยบูรณาการการเรียนรู้	14
ตารางวิเคราะห์หน่วยบูรณาการการเรียนรู้	15
หน่วยที่ 3 : ประโยชน์ของผักพื้นบ้าน	17
ตารางวิเคราะห์หน่วยบูรณาการการเรียนรู้	18
หน่วยตารางสาระการเรียนรู้	
ชั้น ป.1	23
ชั้น ป.2	25
ชั้น ป.3	26
หน่วยที่ 4 : การปลูก/ขยายพันธุ์ผักพื้นบ้าน	28
ตารางวิเคราะห์หน่วยบูรณาการการเรียนรู้	29
หน่วยตารางสาระการเรียนรู้	
ชั้น ป.1	32
ชั้น ป.2	34
ชั้น ป.3	36

เรื่อง	หน้า
หน่วยที่ ๕ : การดูแลที่พักพิง (ผ่อกอยกันผ่อง)	38
ตารางวิเคราะห์หน่วยบูรณาการการเรียนรู้	39
สาระ คณิตศาสตร์	40
สาระ วิทยาศาสตร์	41
สาระ การงานอาชีพและเทคโนโลยี	42
หน่วยตารางสาระการเรียนรู้	43
รายชื่อผู้จัดทำ	44

หลักสูตรท้องถิ่น

ช่วงชั้นที่ 1

5. การดูแลรักษา

ผักพื้นบ้าน

1. ผักพื้นบ้าน

ที่ฉันรู้จัก

ผักพื้นบ้าน

อาหารพื้นเมือง

2. ผักพื้นบ้านใน

ชุมชนของฉัน

3. ประโยชน์

ของผักพื้นบ้าน

4. การปลูก / ขยายพันธุ์

ผักพื้นบ้าน

หน่วยที่ 1

ฝึกฝนบ้าน ที่ฉันรู้จัก ช่วงชั้นที่ 1

คณิตศาสตร์ สารที่ 1 มฐค.1.3

- สาระ ป.1 โจทย์ปัญหา การบวก การลบ ที่มีผลลัพธ์ไม่เกิน 100
- สาระ ป.2 โจทย์ปัญหา การบวก การลบ ที่มีผลลัพธ์ไม่เกิน 1,000
- สาระ ป.3 โจทย์ปัญหา การบวก การลบ ที่มีผลลัพธ์ไม่เกิน 100,000

ศิลปะ สารที่ 1 มฐศ.1.1

- สาระ ป.1 การวาดภาพฝึกฝนบ้านที่รู้จักตามจินตนาการ
- สาระ ป.2 การวาดภาพฝึกฝนบ้านที่รู้จักและตาม
ประสบการณ์ที่ได้พบเห็น
- สาระ ป.3 การวาดภาพฝึกฝนบ้านที่รู้จักและประทับใจได้
ละเอียด

วิทยาศาสตร์ สารที่ 1 มฐว.1.1

- สาระ ป.1 ลักษณะและโครงสร้างของผักพื้นบ้าน
- สาระ ป.2 ลักษณะและโครงสร้างของผักพื้นบ้าน
 - ความหมายของผักพื้นบ้าน
 - ประเภทของผักพื้นบ้าน
- สาระ ป.3 ลักษณะโครงสร้างของผักพื้นบ้าน
 - ความหมาย
 - ประเภท
 - การสำรวจแหล่งเพาะปลูกในท้องถิ่น

ภาษาไทย สารที่ 3 มฐท.3.1

- สาระ ป.1 การเล่าเรื่องประสบการณ์เกี่ยวกับผักพื้นบ้านที่รู้จัก
- สาระ ป.2 การเล่าเรื่องประสบการณ์เกี่ยวกับผักพื้นบ้านที่รู้จัก
อย่างหลากหลาย
- สาระ ป.3 การเล่าเรื่องความรู้ ความรู้ดี และประสบการณ์
เกี่ยวกับผักพื้นบ้าน

ตารางวิเคราะห์หน่วยบูรณาการเรียนรู้
หน่วยที่ 1 ชื่อนักเรียนที่เรียน

กลุ่มสาระ/สาระ/มาตรฐาน/ข้อที่	มฐ. ช่วงชั้นที่ 1	สาระช่วงชั้นที่ 1	ผลที่คาดหวังรายปี	สาระรายปี	ผลที่คาดหวังเฉพาะเรื่อง
วิทยาศาสตร์ สาระที่ 1 สิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม มาตรฐาน 1.1 เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และหน้าที่ของระบบต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตที่สัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรารู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง และดูแลสิ่งมีชีวิต	ข้อที่ 1 สังเกต สำรวจตรวจสอบเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งไม่มีชีวิต โครงสร้างและหน้าที่ของโครงสร้างต่าง ๆ ของพืชและสัตว์ในท้องถิ่นเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน	สาระที่ 1 ข้อที่ 1 - ความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตในแหล่งที่อยู่ - ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น	ป.1 1. สังเกต สืบค้นข้อมูล และอธิบายเกี่ยวกับลักษณะและหน้าที่ของราก ลำต้น ใบ ดอก ผล ของพืชในท้องถิ่นที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน	ป.1 1. การสังเกตลักษณะและโครงสร้างของผักพื้นบ้านในชุมชนได้	ป.1 1. บอกลักษณะและโครงสร้างของผักพื้นบ้านในชุมชนได้
			ป.2 1. สืบค้นข้อมูลและนำเสนอเกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของพืชและยกตัวอย่างการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	ป.2 1. ลักษณะและโครงสร้างของผักพื้นบ้าน - ความหมาย - ประเภทของผักพื้นบ้าน	ป.2 1. บอกลักษณะโครงสร้าง ความหมาย และประเภทของผักพื้นบ้านได้
			ป.3 1. สืบค้นข้อมูล รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะและโครงสร้างของผักพื้นบ้านในเรื่องความหมายประเภทแหล่งเพาะปลูกในท้องถิ่น	ป.3 1. ลักษณะและโครงสร้างของผักพื้นบ้าน - ความหมาย - ประเภทของผักพื้นบ้าน - การสำรวจแหล่งเพาะปลูกในท้องถิ่น	ป.3 1. บอกลักษณะโครงสร้าง ความหมาย ประเภท และแหล่งเพาะปลูกในท้องถิ่นได้

ตารางวิเคราะห์หน่วยบูรณาการเรียนรู้
หน่วยที่ 1 ชื่อหน่วย ผักพื้นบ้านที่ฉันรู้จัก

กลุ่มสาระ/สาระ/มฐ.ข้อที่	มฐ. ช่วงชั้นที่ 1	สาระช่วงชั้นที่ 1	ผลที่คาดหวังรายปี	สาระรายปี	ผลที่คาดหวังเฉพาะเรื่อง
ภาษาไทย สาระที่ 1 การฟัง การดู และการพูด มฐ. 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์	ข้อที่ 2 สามารถตั้งคำถาม ตอบคำถาม สนทนา แสดงความคิดเห็น เล่าเรื่องถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้ และประสบการณ์ ใช้ข้อมูลที่เหมาะสมแก่เรื่อง และอธิบายสร้างสรรค์ ตามหลักการพูด มีมารยาทการฟัง การดู และการพูด	สาระที่ 3 มฐ. 3.1 1. การเล่าเรื่อง ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้ และประสบการณ์	ป.1 1. การเล่าเรื่องหรือถ่ายทอดประสบการณ์ ข่าวด้านต่างๆ สร้างสรรค์และใช้ข้อมูลที่เหมาะสมกับเรื่องพูดชัดเจน ออกเสียงถูกต้อง ตามอักขรวิธี	ป.1 1. การเล่าเรื่อง ประสบการณ์เกี่ยวกับผักพื้นบ้าน	ป.1 1. เล่าเรื่องประสบการณ์เกี่ยวกับผักพื้นบ้านที่รู้จักได้
			ป.2 1. แสดงความคิดเห็น เล่าเรื่อง ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้ สักประสบการณ์	ป.2 1. การเล่าเรื่อง ประสบการณ์เกี่ยวกับผักพื้นบ้านอย่างหลากหลาย	ป.2 1. เล่าเรื่องประสบการณ์เกี่ยวกับผักพื้นบ้านที่รู้จักได้อย่างหลากหลาย
			ป.3 1. ตั้งคำถาม ตอบคำถาม สนทนา และแสดงความคิดเห็น เล่าเรื่องถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้ สักประสบการณ์ โดยใช้ข้อมูลเหมาะสมแก่เรื่อง ได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง	ป.3 1. การเล่าเรื่องถ่ายทอดความรู้ ความรู้ สักประสบการณ์เกี่ยวกับผักพื้นบ้าน	ป.3 1. เล่าเรื่อง และประสบการณ์เกี่ยวกับผักพื้นบ้านที่รู้จักได้ชัดเจน

ตารางวิเคราะห์หน่วยบูรณาการเรียนรู้
หน่วยที่ 1 ชื้อหน่วย ผักพื้นบ้านที่ฉัญู้จัก

กลุ่มสาระ/สาระ/มฐ ข้อที่	มฐ. ช่วงชั้นที่ 1	สาระช่วงชั้นที่ 1	ผลที่คาดหวังรายปี	สาระรายปี	ผลที่คาดหวังเฉพาะเรื่อง
คณิตศาสตร์ สาระที่ 1 จำนวน และการ ดำเนินการ มฐ.1.3 ใช้การประมาณค่าใน การคำนวณและแก้ปัญหาค่าได้	ข้อที่ 1.3.1 เข้าใจเกี่ยวกับการ ประมาณค่าและนำไปใช้ แก้ปัญหาได้	สาระที่ 3 1.3 โจทย์ปัญหาและ สถานการณ์	1. เมื่อกำหนดโจทย์การบวก หรือการลบที่มีผลลัพธ์ไม่เกิน 100 ให้สามารถหาคำตอบ พร้อมทั้งตระหนักถึงความ สมเหตุสมผลของคำตอบที่ได้ และแสดงวิธีทำได้	1.1 1. โจทย์ปัญหาการบวก หรือลบที่มีผลลัพธ์ไม่เกิน 100 เกี่ยวกับผักพื้นบ้านที่ รู้จัก	1.1 1. กำหนดโจทย์ปัญหาที่มี ผลลัพธ์ไม่เกิน 100 เกี่ยวกับ ผักพื้นบ้านที่รู้จักแล้วแสดง วิธีทำได้
		1.2 1. เมื่อกำหนดโจทย์การบวก หรือลบที่มีผลลัพธ์ไม่เกิน 1,000 ให้สามารถหาคำตอบ พร้อมทั้งตระหนักถึงความ สมเหตุสมผลของคำตอบที่ได้ และแสดงวิธีทำได้	1.2 1. โจทย์ปัญหาการบวก หรือลบที่มีผลลัพธ์ไม่เกิน 1,000 เกี่ยวกับผักพื้นบ้าน ที่รู้จัก	1.2 1. โจทย์ปัญหาการบวก หรือลบที่มีผลลัพธ์ไม่เกิน 1,000 เกี่ยวกับผักพื้นบ้าน ที่รู้จัก	1.2 1. กำหนดโจทย์ปัญหาที่มี ผลลัพธ์ไม่เกิน 1,000 เกี่ยวกับผักพื้นบ้านที่รู้จัก แล้วแสดงวิธีทำได้
		1.3 1. เมื่อกำหนดโจทย์ปัญหาการ บวกหรือการลบที่มีผลลัพธ์ไม่ เกิน 100,000 ให้ สามารถหา คำตอบพร้อมทั้งตระหนักถึง ความสมเหตุสมผลของคำตอบ ที่ได้และแสดงวิธีทำได้	1.3 1. โจทย์ปัญหาการบวก หรือลบที่มีผลลัพธ์ไม่เกิน 100,000 เกี่ยวกับผัก พื้นบ้านที่รู้จัก	1.3 1. โจทย์ปัญหาการบวก หรือลบที่มีผลลัพธ์ไม่เกิน 100,000 เกี่ยวกับผัก พื้นบ้านที่รู้จัก	1.3 1. กำหนดโจทย์ปัญหาที่มี ผลลัพธ์ไม่เกิน 100,000 เกี่ยวกับผักพื้นบ้านที่รู้จัก แล้วแสดงวิธีทำได้

ตารางวิเคราะห์หน่วยบูรณาการเรียนรู้
หน่วยที่ 1 ชื่อหน่วย ผักพื้นบ้านที่รู้จัก

กลุ่มสาระ/สาระ/มาตรฐาน/ข้อที่	มฐ. ช่วงชั้นที่ 1	สาระช่วงชั้นที่ 1	ผลที่คาดหวังรายปี	สาระรายปี	ผลที่คาดหวังเฉพาะเรื่อง
ศิลปะ สาระที่ 1 ทศศิลป์ มฐ.ป.1.1 สร้างสรรค้งาน ทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิจารณ์ วิจารณ์ คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอด ความรู้ลึก ความคิดต้องงาน ศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและ ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	ข้อที่ 1 สื่อความคิด จินตนาการ ความรู้ลึก ความประทับใจ ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่าง สนุกสนาน เพลิดเพลิน	1. ถ่ายทอดความคิด จินตนาการ ความรู้สึก ประทับใจอย่างหลากหลาย	ป.1 1. ถ่ายทอดความคิด จินตนาการความรู้ลึกประทับใจ ด้วยวิธีการอิสระ	ป.1 1. การวาดภาพผักพื้นบ้าน ที่รู้จักตามจินตนาการ	ป.1 1. วาดภาพผักพื้นบ้านที่รู้จัก ได้ตามจินตนาการ
			ป.2 1. ถ่ายทอดความคิด จินตนาการ ประสบการณ์ เกี่ยวกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ปรากฏการณ์ ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างอิสระ	ป.2 1. การวาดภาพผักพื้นบ้าน ที่รู้จักตามประสบการณ์ที่ พบเห็นได้ตามจินตนาการ	ป.2 1. วาดภาพผักพื้นบ้านที่รู้จัก และตามประสบการณ์ที่ พบเห็นได้ตามจินตนาการ
			ป.3 1. ถ่ายทอดความคิดและ จินตนาการความรู้ลึกประทับใจ ในสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่าง สนุกสนานเพลิดเพลิน	ป.3 1. การวาดภาพผักพื้นบ้าน ที่รู้จักและประทับใจได้ ละเอียดตามจินตนาการ และบรรยายภาพได้	ป.3 1. วาดภาพผักพื้นบ้านที่รู้จัก และประทับใจได้ลักษณะที่ ละเอียดสมบูรณ์และบรรยาย ภาพให้เหมาะสมกับภาพ

หน่วยตารางสาระการเรียนรู้
หน่วยที่ 1 ชื่อหน่วย ผักพื้นบ้านที่ฉันรู้จัก ชั้น ป.1

กลุ่มสาระ / สาขาวิชา	สาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง	ยุทธศาสตร์การสอน วิธีสอน สื่อการสอน
วิทยาศาสตร์	การสังเกตลักษณะและโครงสร้างของผักพื้นบ้าน	<u>ใช้การสอน 4 ขั้นตอน</u> 1. ขั้นสืบค้น - สนทนา อภิปราย ชักถาม เล่าเรื่อง 2. ขั้นเชื่อมโยง - ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ 3. ขั้นฝึกปฏิบัติ - ดำรงข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ 4. ขั้นประยุกต์ใช้ - นำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง
ภาษาไทย	การเล่าเรื่องประสบการณ์เกี่ยวกับผักพื้นบ้าน	
คณิตศาสตร์	โจทย์ปัญหาการบวกหรือลบที่มีผลลัพธ์ไม่เกิน 100 เกี่ยวกับผักพื้นบ้าน	
ศิลปะ	การวาดภาพผักพื้นบ้านที่รู้จักตามจินตนาการ	
		<u>สื่อการเรียนรู้</u> 1. ของจริง ผักพื้นบ้าน 2. ชุมชน (โรงเรียน) 3. ผู้ปกครอง 4. กระดาษ สี